

Från hushåll till återvinningscentral: *Utmaningar och förbättringsmöjligheter med dagens insamling av sällanavfall i Lunds kommun*

Elsa Tomeby

Examensarbete inom FMIM01 Miljö- och energisystem
Lunds Tekniska Högskola
Vårterminen 2026

Omslagsfoto: Elsa Tomeby, 2026. Från privat arkiv.

Om inget annat anges är illustrationerna i detta verk författarens egna

LUNDS TEKNISKA HÖGSKOLA

vid Lunds universitet

Institutionen för teknik och samhälle

Miljö- och energisystem

Box 118, 221 00 Lund

ISRN LUTFD2/TFEM—26/5254--SE + (1-67)

ISSN 1102-3651

Tryckt av Media-Tryck, Lunds universitet

Media-Tryck is a Nordic Swan Ecolabel
certified provider of printed material.
Read more about our environmental
work at www.mediatryck.lu.se

MADE IN SWEDEN

Sammanfattning

Lunds kommun har som mål att minska bilberoendet och att vara klimatneutrala år 2030. Med bakgrund i detta, samt en strävan att alla boende i kommunen ska ha tillgång till samma service, finns en önskan från Lunds kommun att undersöka alternativa lösningar till dagens insamling av sällanavfall. Sällanavfall definieras i denna studie som avfall från hushåll som uppkommer mer sällan och vanligtvis samlas in på en återvinningscentral som grovavfall eller trädgårdsavfall. Studien genomförs genom en litteraturstudie, en sekundärdataundersökning, samt en enkätstudie där sju frågor angående insamlingen av sällanavfall ställs till invånare i Lunds kommun.

Enkätresultaten visar att det finns ett flertal skillnader mellan svarsgrupperna "villa/radhus" och "lägenhet", där boende i lägenhet har större utmaningar att lämna in sitt sällanavfall på korrekt sätt. Det är möjligt att detta beror på att boende i villa eller radhus har tillgång till bil i större utsträckning än boende i lägenhet och att dagens insamlingssystem är mer anpassat till bilägare. Utöver boendesituation görs även en geografisk jämförelse mellan de fem största tätorterna i kommunen samt den övriga landsbygden. Det framgår att boende utanför Lund stad lämnar sitt sällanavfall på en återvinningscentral i högre utsträckning än boende i Lund stad. Även detta kan bero på biltillgång för befolkningen då många av kommunens lägenheter är belägna i Lund stad.

För att bemöta respondenternas önskningar samt att öka tillgängligheten för insamlingen av sällanavfall i kommunen föreslås en utökning av tjänsten styckvis upphämtning av sällanavfall fastighetsnära till att även inkludera privatpersoner boende i flerbostadshus. Utöver detta föreslås en implementering av en mobil återvinningscentral som samlar in de flesta fraktioner av sällanavfall som uppkommer i hushållen relativt ofta. Detta kommer inte att ersätta den klassiska återvinningscentralen som finns i dagens samhälle, men det kommer att förbättra möjligheterna för icke bilburna invånare att hantera sitt sällanavfall på ett korrekt sätt.

Nyckelord: Avfall, avfallshantering, sällanavfall, återvinningscentral, tillgänglighet, cirkulär ekonomi, miljö, klimat, resursanvändning, hållbarhet

Abstract

Lund municipality aims to decrease the dependency of cars and to be climate neutral by 2030. With this in mind, together with an aspiration that all citizens in the municipality should have access to the same service, Lund municipality wishes to explore alternative solutions to the collection of “seldom waste” that exists today. Seldom waste is in this report defined as waste from households that arises more rarely and is usually turned in at a recycling center, like bulky waste or garden waste. This study is carried out by a literature study, an investigation of secondary data, as well as a survey of seven questions regarding the collection of seldom waste that is presented to the population of Lund municipality.

The results of the survey show that there are multiple differences between the groups “one family house” and “apartment building”, where the respondents living in apartments have bigger challenges to hand in their seldom waste in a correct way. It is possible that this is because the respondents living in one family houses have access to a car to a greater extent and that today's system is more adapted to car owners. Beyond living situation, a geographical comparison is done between the municipality's five biggest urban areas, as well as the countryside. The results illustrate that respondents living outside of Lund city turn in their seldom waste at a recycling center to a bigger extent than respondents living in the city. This can also depend on the access to a car, as many of the apartments in the municipality are located in Lund city.

As a response to the results, along with the wish to increase the accessibility of the collection of seldom waste in the municipality, an expansion of the service “pick-up of seldom waste close to the household” to include people living in apartment buildings is suggested. It is also proposed to implement a mobile recycling center that collects most of the seldom waste that arises fairly often. This will not replace the classic recycling center that exists today, but it will improve the possibilities for non car owners to handle their seldom waste in a correct manner.

Key words: Waste, waste management, seldom waste, recycling center, accessibility, circular economy, environment, climate, use of resources, sustainability

Förord

Detta arbete har utförts under vårterminen 2026 som avslutning på min utbildning till civilingenjör i ekosystemteknik med specialisering i miljösystem på Lunds Tekniska Högskola. Arbetet har gjorts på institutionen för Miljö- och Energisystem i samarbete med Lunds Renhållningsverk och Lunds kommun.

Först och främst vill jag tacka min handledare Mikael Lantz på LTH för god stöttning, många värdefulla kommentarer och insiktsfulla idéer. Därefter vill jag ägna ett stort tack till er på LRV, Mikael Rönmar, Tina Jönsson, Karolina Nilsen och Josefin Lindh som alla har gett mig goda förutsättningar och hjälpt mig att föra mitt arbete framåt. Ett tack ska också gå till Ola Svensson på Digitaliserings- och utvecklingsenheten på Lunds kommun för hjälp med datahantering. Tack till alla som har fyllt i min enkät och till folkbiblioteken i Lunds kommun för att jag har fått vara hos er och störa era besökare.

Sist men inte minst vill jag ge ett varmt tack till mina kompisar och min familj som har stöttat mig under arbetets gång. Tack till alla mina klasskompisar i natfak, jag hade aldrig klarat detta utan alla skratt i pauser och på luncher. Tack till mina föräldrar och min syster för att ni alltid funnits där och trott på mig under dessa fem år.

Elsa Tomeby, juni 2026

Förkortningar

AI: Artificiell intelligens

Brf: Bostadsrättsförening

CFC: Klorfluorföreningar

DeSO: Demografiska statistikområden

EEE: Electrical and Electronic Equipment

EU: Europeiska Unionen

FNI: Fastighetsnära insamling

LRV: Lunds renhållningsverk

WEEE: Waste from Electrical and Electronic Equipment

ÅVC: Återvinningscentral

ÅVS: Återvinningsstation

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1. Bakgrund	7
1.2. Syfte och frågeställningar	7
1.3. Avgränsningar	8
1.3.1. Aktuella avfallsfraktioner	8
2. Metodik	10
2.1. Litteraturstudie	10
2.2. Sekundärdataundersökning	10
2.3. Enkätstudie	10
2.3.1. Urval och distributionsmetoder	10
2.3.2. Framtagning och utformning av enkäten	11
2.3.3. Analys av enkätresultaten	11
2.4. Användning av generativ AI	12
3. Avfallsrelaterade styrmedel	13
3.1. EU	13
3.1.1. Avfallshierarkin	14
3.1.2. Producentansvar på EU-nivå	15
3.2. Sverige	15
3.2.1. Kommunalt ansvar	15
3.2.2. Producentansvar i Sverige	16
4. Betydelsen av sällanavfall i samhället och miljön	17
4.1. Sociala aspekter	17
4.2. Miljöaspekter	18
4.2.1. Elavfall	18
4.2.2. Farligt avfall	19
5. Insamlingsmetoder för sällanavfall	21
5.1. Återvinningscentraler och återvinningsstationer	21
5.1.1. Säkerhet på återvinningscentraler	21
5.2. Fastighetsnära insamling	21
5.3. Kvartersnära återvinningscentral	21
5.4. Mobil återvinningscentral	22
5.5. Insamling av elavfall	23
6. Nulägesbeskrivning i Lunds kommun	25
6.1. Demografi	25
6.2. Befintliga insamlingsmetoder i Lunds kommun	27
6.2.1. Återvinningscentraler och återvinningsstationer i Lunds kommun	27
6.2.2. Fastighetsnära insamling i Lunds kommun	28
6.2.3. Insamling av elavfall i Lunds kommun	30
7. Enkätresultat	32

7.1. Jämförelse mellan svarsgrupperna villa/radhus och lägenhet	32
7.2. Geografisk jämförelse	38
8. Lösningförslag för att öka tillgängligheten	41
8.1. Fördelar och nackdelar med dagens insamling av sällanavfall	41
8.1.1. Den klassiska återvinningscentralen	41
8.1.2. Styckvis hämtning samt containertjänst	41
8.2. Möjliga lösningar till framtiden	42
8.2.1. Utökning av fastighetsnära insamling	42
8.2.2. Implementering av kvartersnära återvinningscentraler	44
8.2.3. Implementering av en mobil återvinningscentral	44
9. Utvärdering av metod och resultat	47
10. Slutsatser	49
11. Referenser	50
Bilaga A: Enkätfrågorna	56
Bilaga B: Svarsfrekvens på bibliotek samt bilder	58
Bilaga C: Tätorternas svar	60

1. Inledning

Enligt 15 kap. 1§ i miljöbalken (SFS 1998:808) definieras avfall som "... varje ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med". Denna studie kommer främst att fokusera på så kallat sällanavfall, vilket syftar på hushållsavfall som vanligtvis uppkommer mer sällan än det avfall som samlas in fastighetsnära (FNI). Detta är exempelvis grovavfall, trädgårdsavfall eller inert avfall, som generellt samlas in på en klassisk återvinningscentral (ÅVC).

Det finns många nyttor med att sortera avfall korrekt, som reducerad energianvändning och minskad användning av jungfruliga material genom materialåtervinning, samt en lägre risk att farliga ämnen tar sig ut i naturen. I Sverige är avfallshanteringen starkt ihopkopplad med utsläpp av växthusgaser då restavfallet bränns för att kunna ta vara på energin som bildas i förbränningen. Avfallshantering är en del av EUs "Fit for 55" (Europeiska rådet, 2025), vilket är namnet på EUs mål att minska utsläppen av växthusgaser med 55% till år 2030 jämfört med år 1990.

Lunds kommun har som mål att vara helt klimatneutral år 2030 och är utsedd av EU till att vara en så kallad missionsstad (Lunds kommun, 2025c). Cirka hälften av klimatutsläppen i kommunen år 2023 kom från transportsektorn, vilket gör det till ett område med stor utvecklingspotential. Insamlingen av sällanavfall bidrar i dagsläget till utsläppen från transportsektorn då det vanligaste sättet att ta sig till en ÅVC är med bil. Lund, som är en studentstad, har många unga vuxna invånare utan biltillgång, men även en relativt stor äldre befolkning som också saknar tillgång till bil. Andelen äldre kommer dessutom att öka i framtiden på grund av ett minskat barnafödande (Lunds kommun, 2024) och åldersgruppen med människor som är 80 år eller äldre kan potentiellt öka med 29% till 2028.

För att förbättra tillgängligheten för alla kommunens invånare och underlätta insamlingen av sällanavfall, tillsammans med målet att minska bilberoendet, finns en önskan från Lunds kommun att undersöka alternativa lösningar för att samla in sällanavfall.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka alternativa eller kompletterande lösningar till en klassisk ÅVC i Lunds kommun med bakgrund i att alla kommunens invånare ska ha samma service, oavsett om de har tillgång till bil eller inte, samt att minska miljö- och klimatpåverkan som kan uppstå med dagens insamlingsmetod.

Frågeställningarna som kommer att besvaras i denna rapport är följande:

1. Hur ser dagens insamling av sällanavfall ut och vad finns det för utmaningar?
2. Hur ser boende i kommunen på dagens insamlingsmetod?
3. Vilka alternativa lösningar är möjliga att implementera, hur står de sig mot varandra när det kommer till att öka tillgängligheten för Lundaborna och vilka utmaningar för de med sig?

1.2. Avgränsningar

Geografiskt är denna studie avgränsad till Lunds kommun då den görs i samarbete med Lunds Renhållningsverk (LRV), men också för att omfattningen inte ska bli för stor. Rapporten går dock utanför kommunens gränser till andra kommuner och närliggande länder för att hitta exempel på lösningar av liknande problem som har applicerats i praktiken.

1.2.1. Aktuella avfallsfraktioner

Den typ av avfall som fokus läggs på i denna studie är som tidigare nämnts sällanavfall, vilket här definieras som avfall från hushåll som uppstår mer sällan än till exempel restavfall, matavfall och förpackningsavfall. Den vanligaste insamlingsmetoden i nuläget är en ÅVC dit de flesta boende tar sig med bil. De fraktioner som ingår i denna definition av sällanavfall är listade nedan.

- Grovavfall
- Elavfall
- Farligt avfall
- Inert avfall
- Trädgårdsavfall
- Återbruk
- Textilavfall

En utmaning angående grovavfall är att det inte finns någon konsekvent definition som är allmänt känd och som gäller nationellt eller på EU-nivå. Detta leder till att kommunerna som har ansvar för att samla in grovavfall själva sätter definitionen. Avfall Sverige (2025c) definierar grovavfall som “Kommunalt avfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl” och hänvisar till Naturvårdsverkets författningssamling (2004). Lunds kommun har ingen egen definition på sin hemsida men Sysav (Sydskånes avfallsaktiebolag) definierar det som “Sådant avfall som på grund av mängd eller storlek är för stort för att få plats i soppåsen där hemma räknas som grovavfall” (Sysav, u.å.b).

I regel klassas elavfall som farligt avfall (Naturvårdsverket, 2018) men på grund av den stora mängden, specifika lagar och skillnaderna mellan elavfall och annat farligt avfall kommer dessa fraktioner i denna studie att hanteras separat. Elavfall går under direktivet WEEE (Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, 2012). De tre E i förkortningen står för “electric and electronic equipment” (elektrisk och elektronisk utrustning) och beskrivs i direktivet som “utrustning som är beroende av elektrisk ström eller elektromagnetiska fält för att fungera korrekt samt utrustning för generering, överföring och mätning av sådan ström och sådana fält och som är avsedda att användas med en spänning på högst 1 000 volt växelström eller 1 500 volt likström” (Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, 2012). Elavfall definieras därmed som när EEE blir avfall (WEEE, där W står för waste, avfall på svenska).

EU (Direktiv 2008/98/EG, 2008) klassificerar farligt avfall som avfall som har en eller fler av följande egenskaper; explosivt, oxiderande, mycket brandfarligt, brandfarligt, irriterande, hälsoskadligt, giftigt, cancerframkallande, frätande, smittfarligt, reproduktionstoxiskt, mutagent, avger giftiga gaser, allergiframkallande eller ekotoxiskt. Exempel som Lunds kommun ger på farligt avfall är rengöringsmedel, sprayflaskor, målarfärg och nagellack (Lunds kommun, 2025b).

Enligt deponeringsförordningen 2001:512 (Sveriges riksdag, 2001) är inert avfall sådant avfall som inte förändras av yttre eller inre faktorer, till exempel inte brinner eller reagerar kemiskt. På grund av dessa egenskaper är hanteringen av inert avfall deponering och exempel på inert avfall är porslin, betong, jord, tegel och sten (Sysav, u.å.a). När det kommer till trädgårdsavfall avser Lunds kommun (2025b) organiskt avfall som uppkommer vid normal skötsel av bostad, och att det ska kunna gå direkt till kompostering. Detta betyder alltså att större grenar, stubbar eller jord inte är godkända att lämna i denna fraktion. Textilavfall är en avfallsfraktion som samlas in på alla återvinningscentraler i Lunds kommun men kan även samlas in fastighetsnära. Det är Sysav som har ansvar för all textilinsamling och den textil som samlas in går till antingen återanvändning eller Sysavs textilsorteringsanläggning för att sedan gå vidare till återvinning (Lunds kommun, 2025d).

2. Metodik

2.1. Litteraturstudie

För att besvara frågeställning 1 genomfördes en litteraturstudie. Höst et.al. definierar litteraturstudie som "... en iterativ process där olika aktiviteter varvas, såsom nyckelordsbestämning, sökning, urval, bedömning och sammanställning" (2006, s 60). Främst har litteratursökning skett genom vetenskapliga databaser som Web of Science, Google Scholar och Finn, vilket är Lunds universitets söktjänst. Sökningar har gjorts på både svenska och engelska och därefter har snöbollsmetoden använts för att hitta ytterligare källor. För juridiska källor har både svensk och EU lagtext använts, samt Avfall Sveriges databas för att hitta pålitliga rapporter på ämnet. Utöver detta har även vanliga sökmotorer som Google använts för att hitta information. Då avfallshantering är ett område där stor utveckling har skett senaste decennierna, både tekniskt och juridiskt, har vikt lagts vid nyare källor. När detta inte har hittats har äldre källor använts. När information saknats i litteraturen har personlig kommunikation med sakkunniga personer använts som ett komplement.

2.2. Sekundärdataundersökning

För redan existerande statistik gjordes en sekundärdataundersökning. Statistikmyndigheten SCB användes för att ta fram uppgifter om biltäthet och medelålder i Lunds kommun. Denna statistik är baserad på demografiska statistikområden (DeSO-områden), vilket är ett rikstäckande sätt att dela in Sverige i mindre områden som sedan kan aggregeras till kommuner och län (SCB, u.å.). Lunds renhållningsverk tillhandahöll information om antal besök på Sysavs ÅVC:er samt om utplacerade kärl och containrar för sällanavfall. Denna information bearbetades sedan i Excel där relevant material sammanställdes och irrelevant material plockades bort. Statistiken skickades till Lunds kommuns Digitaliserings- och utvecklingsenhet för att koppla ihop postnummer med geografiska områden i QGIS. Detta gjordes också av författaren själv. Programmet användes sedan för att illustrera statistiken med hjälp av kartor uppdelade i postnummer och DeSO-områden.

2.3. Enkätstudie

En del av denna studie består av en kartläggning av boende i kommunens åsikter om dagens insamlingsmetoder av sällanavfall. Eftersom detta inte finns som befintlig statistik gjordes en primärdataundersökning i form av en enkätstudie. Utöver åsikter om dagens lösning var syftet med enkäten att få reda på hur respondenterna lämnar in sitt sällanavfall i dagsläget samt om de har tillgång till bil. Dessa uppgifter kopplades sedan ihop med postnummer för att ge en geografisk bild av opinionen. Se Bilaga A för enkätfrågorna.

2.3.1. Urval och distributionsmetoder

Eftersom den geografiska avgränsningen för denna undersökning var Lunds kommun var bara boende i Lunds kommun tillåtna att svara på enkäten. I övrigt fanns inga avgränsningar när det kom till målgrupp, snarare tvärtom. Målet var att få in så många svar som möjligt från boende med olika förutsättningar i så många delar av kommunen som möjligt, detta för att ge en bred bild av verkligheten. För att uppfylla detta mål användes olika distributionsmetoder för enkäten. Metoderna var besöksenkät, webbenkät samt

en så kallad “mixed-mode survey”, som är en kombination av olika insamlingsmetoder av enkätsvar (Dahmström, 2005).

Besöksenkät är en insamlingsmetod där man som namnet antyder gör ett besök på en plats för att få in enkätsvar antingen på plats eller ge ut enkäten i syfte att den ska besvaras senare och återsändas (Dahmström, 2005). I denna undersökning besvarades alla besöksenkäter direkt på platsen. Den första platsen som användes för besöksenkät var invigningen av lekplatsen Tippen på Norra Fäladen i Lund. Efter det följde besök på sex olika bibliotek i Lunds kommun som valdes utifrån besöksstatistik, se Bilaga B för svarsstatistik och bilder från biblioteken. Anledningen till att bibliotek valdes som plats för besöksenkät är trefaldig. Delvis är folkbiblioteken kommunägda, vilket förenklade kommunikationen och delvis för att de är öppna för alla, vilket ger goda förutsättningar för en bred målgrupp. Den huvudsakliga anledningen var dock att nå ut till en äldre målgrupp som kan ha svårigheter att besvara till exempel en webbenkät. På grund av detta erbjöds två sätt att fylla i enkäten, antingen med papper och penna eller scanning av QR-kod som tog en till webbversionen av enkäten. Efteråt digitaliserades pappersversionerna så att en sammanställning kunde göras.

Majoriteten av enkätsvaren samlades in digitalt genom en webbenkät. Länken till enkäten publicerades på Lunds kommuns Facebooksida, kommunens webbplats samt på författarens personliga Facebooksida och LinkedIn. Utöver detta fanns enkäten med på LRVs nyhetsbrev som skickades ut i mars 2026 där man kunde skanna en QR-kod som tog en till webbversionen av enkäten. Detta är den så kallade mixed-mode survey:n då den distribueras med post som en postenkät men samlar in svaren som en webbenkät. LRVs nyhetsbrev skickades ut till alla hushåll i kommunen, vilket är 62 733 stycken (Josefin Lindh, kommunikatör på LRV, personlig kommunikation, 20 mars 2026).

2.3.2. Framtagning och utformning av enkäten

Kvalitativa variabler är beskrivande variabler som är icke-numeriska (Dahmström, 2005), vilket är det som undersöktes i denna enkätstudie. Även postnummer räknas som kvalitativ data trots att det är en variabel som beskrivs med siffror. Mer specifikt klassificeras postnummer som nominal data (en typ av kvalitativ data) på grund av att det inte har ett numeriskt värde eller hierarki men kan klassificeras in i grupper (Hearn & Whitfield, 2024).

Enkätfrågorna varierade mellan frågor med svarsalternativ och frågor med fritext. För vissa frågor med svarsalternativ kunde man bara ange ett svar och för andra flera svar. Om inget svarsalternativ passade hade även vissa frågor alternativet “Annat:” med en ruta för fritext. För att kunna analysera huruvida svaren på enkäten varierar beroende på boendeform gjordes två olika pappersversioner; en för villa/radhus och en för lägenhet. I webbversionen löstes detta med två sidor av enkäten där beroende på om man svarar villa/radhus eller lägenhet på första sidan skickar en vidare till motsvarande fortsättning av enkäten. Webbenkäten konstruerades med hjälp av Webropol som är en plattform som används för att göra och distribuera enkäter.

2.3.3. Analys av enkätresultaten

För att sammanställa resultaten fördes datan över från Webropol till Google Sheets där den strukturerades upp och delades in i olika kategorier. Därefter utformades ett antal olika cirkeldiagram som användes för att kunna analysera resultaten utifrån två olika perspektiv; boendeform och geografisk uppdelning.

2.4. Användning av generativ AI

I detta arbete har generativ AI (artificiell intelligens) använts till formatering av referenser samt som hjälpmedel i arbetet med Microsoft Excel och QGIS. Med det menas att problem som har uppstått i mjukvaran beskrivits för AI-verktyget som har gett lösningar på hur man kan använda programmet på ett effektivare sätt som för arbetet framåt. Exempel på detta är hur man använder specifika uttryck i fältkalkylatorn i QGIS för att sortera ut vissa rader i en attributtabell eller formatera innehållet i en Excel-fil så att den ska vara anpassad att importeras till QGIS. Den generativa AI som har använts är Chat GPT, Co-Pilot och Gemini.

3. Avfallsrelaterade styrmedel

Historiskt har produktion och användning av världens resurser varit baserade på en linjär modell där något går från råvara till produkt för att sedan bli avfall och förlora sitt värde. Detta är fortfarande den mest använda företagsmodellen i dagens samhälle (Naturvårdsverket, 2025d), men det finns en efterfrågan på en ny typ av modell som är mer cirkulär. EU strävar efter att bli världsledande inom cirkulär ekonomi och har som mål att bygga en cirkulär och klimatneutral ekonomi innan 2050 (Europaparlamentet, 2023). Den cirkulära modellen går ut på att försöka hålla produkter och material inom ett kretslopp så länge som möjligt genom att skapa ett fortsatt värde. Ett av målen med detta är att minska mängden avfall att göra sig av med, i och med att materialen matas in i systemet på nytt.

Europaparlamentet (2023) lyfter specifikt fram tre fördelar med den cirkulära modellen; skydd av miljön, minskat beroende av råvaror, samt skapande av jobb och sparande av pengar för konsumenter. Det är allmänt känt att utvinning av naturresurser sliter kraftigt på miljön och kan rubba ekosystem. Genom att återvinna material minskar man därmed intrånget på miljön, utsläppen av växthusgaser, samt begränsar skador på den biologiska mångfalden. Många av de materiella resurser vi använder är ytterst begränsade i mängd, och med en ökande befolkning på jorden kommer dessa råvaror att bli mer och mer begränsade. Återvinningen av material minskar därför importberoendet av begränsade råvaror till EU, då många av dessa råvaror utvinns i andra delar av världen. En del av den cirkulära ekonomin handlar om att förlänga livslängden på produkter, det vill säga designa material och produkter för att kunna repareras och som är mer slitstarka. Detta uppmuntrar innovation, vilket skapar arbetsmöjligheter och ökar den ekonomiska tillväxten. Att köpa saker som håller under en längre tid menar EU skulle spara pengar för konsumenter då man inte behöver köpa nytt när det går sönder (Europaparlamentet, 2023).

För att uppnå en mer cirkulär ekonomi behövs styrmedel. Enligt Naturvårdsverket (2024) definieras styrmedel som "... verktyg som staten kan använda för att påverka olika aktörers agerande i en riktning för att uppnå specifika samhällsmål". Det kan till exempel vara lagar och förordningar som ger rättsliga följder om de inte följs, men de kan också vara subventioner eller skattereduktioner som istället ger positiva konsekvenser. Ytterligare ett exempel på styrmedel är informativa styrmedel som inte ger någon påföljd utan bara information och förlitar sig på att mottagaren tar sina egna beslut utifrån det.

3.1. EU

I och med att Sverige är medlem i EU härstammar ett antal av våra lagar i direktiv eller förordningar från unionen. När det kommer till avfall och avfallshantering följer medlemsländerna *Direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv*, det så kallade avfallsdirektivet, (Europaparlamentet och Europeiska unionens råd) från 2008. Enligt direktivet definieras avfall som "... ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med". Denna definition appliceras i Sverige genom miljöbalken.

3.1.1. Avfallshierarkin

En betydande del av avfallsdirektivet är avfallshierarkin, också kallad avfallstrappan. Hierarkin är uppdelad i fem steg, där målet är att hålla sig så högt upp som möjligt för att minska mängden avfall och hantera det på rätt sätt. De fem stegen i prioritetsordning är:

- Förebyggande
- Förberedelse för återanvändning
- Materialåtervinning
- Annan återvinning, till exempel energiåtervinning
- Bortskaffande

(Direktiv 2008/98/EG, 2008)

Den första punkten, förebyggande, definieras i direktivet som “åtgärder som vidtas innan ett ämne, ett material eller en produkt blivit avfall och innebär en minskning av mängden avfall, [...] den negativa påverkan av miljön och människors hälsa genom det genererade avfallet eller halten av skadliga ämnen i material och produkter” (2008). Europaparlamentet och Europeiska unionens råd lägger vikt vid att fokus bör ligga på de viktigaste miljöeffekterna och att hela livscykeln för produkter och material bör beaktas, samt att sträva mot att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och generering av avfall och dess miljöeffekter, så kallat “decoupling” (Direktiv 2008/98/EG, 2008).

Återanvändning innebär att man ska ta vara på produkter eller komponenter i den form som det är genom att fortsätta använda dem i dess ursprungliga syfte, vilket gör att de inte klassificeras som avfall. Förberedelse för återanvändning kan betyda kontroll, rengöring eller reparation, eller något annat som tillåter produkterna eller komponenterna att återanvändas (Direktiv 2008/98/EG, 2008).

Om det inte går att återanvända föremålet i dess nuvarande form är nästa steg materialåtervinning. Det ursprungliga syftet är då inte längre relevant då det sker en upparbetning av avfallsmaterialet till nya/andra produkter, material, eller ämnen. Där det är tekniskt, miljömässigt och ekonomiskt genomförbart och lämpligt ska medlemsländerna ha infört insamling av avfall för åtminstone papper, metall, plast och glas senast 2020 (Direktiv 2008/98/EG, 2008).

Steget efter materialåtervinning är annan återvinning där energiåtervinning ingår, vilket innebär att den brännbara delen av avfallet förbränns och energin som bildas under förbränningen tas vara på. Enligt direktivet krävs det att energiåtervinningen sker med hög energieffektivitet för tillstånd som omfattar förbränning och enligt Avfall Sverige (2025a) är Sverige det landet som utvinner mest energi per ton avfall i Europa. Ungefär hälften av det kommunala avfallet i Sverige går till förbränning som ger energi till elproduktion, fjärrvärme eller fjärrkyla (Avfall Sverige, 2025a).

Det sista steget i prioritetsordningen är bortskaffande, vilket definieras som “varje förfarande som inte utgör återvinning, även om förfarandet sekundärt leder till regenerering av ämnen eller utvinning av energi...” (Direktiv 2008/98/EG, 2008). Detta är även anledningen till att bortskaffande ligger längst ner i prioriteringsordningen, det bidrar inte till cirkularitet.

3.1.2. Producentansvar på EU-nivå

Även producentansvar är något som tas upp i direktivet om avfall (Direktiv 2008/98/EG, 2008). Motiveringen bakom konceptet är att uppmuntra förebyggande, återanvändning och återvinning av produkter, det vill säga de första stegen i avfallshierarkin. Målet är att producenterna själva ska vilja utveckla, producera och marknadsföra produkter som "... är lämpliga för flerfaldig användning, är tekniskt hållbara och lämpar sig för riktig och säker återvinning och miljövänligt bortskaffande när de har blivit avfall" (Direktiv 2008/98/EG, 2008). Direktivet definierar en producent som en "... fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt utvecklar, tillverkar, bearbetar, behandlar, säljer eller importerar produkter".

Ansaret innebär att producenten har ekonomiskt ansvar för hantering av produkten då den blir avfall. Detta kan antingen betyda att producenten själv samlar in och hanterar avfallet, men det kan också betyda att producenten betalar en mellanhand för att den eventuellt inte har egna resurser eller tillräckligt med kunskap för att hantera avfallet på ett säkert sätt. Producentansvar innebär även en skyldighet för producenten att "... offentligt tillhandahålla information om i vilken grad produktionen kan återanvändas eller materialåtervinnas" (Direktiv 2008/98/EG, 2008).

Det finns ingen definitiv lista i direktivet på alla saker som går under producentansvar i EU, det beskrivs istället separat under direktiv för specifika avfallsfraktioner, som *Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE)*. För Sverige finns det en lista av Naturvårdsverket för allt som går under producentansvar, se kap 3.2.2.

3.2. Sverige

Eftersom Sverige är del av Europeiska Unionen måste landet följa det som bestäms där. Det finns olika typer av bestämmelser som innebär olika saker för medlemsländerna. De mest strikta bestämmelserna är förordningar och beslut som blir automatiskt bindande för alla medlemsländer den dagen de träder i kraft. Direktiv däremot, är mer flytande och det förväntas att länder själva anpassar direktivet till deras nationella lagstiftning inom en viss tidsram. Det är sedan EU-kommissionens ansvar att granska och se till att medlemsländerna har införlivat lagstiftningen på rätt sätt (Europeiska kommissionen, u.å.).

3.2.1. Kommunalt ansvar

Enligt miljöbalken 15 kap. 20§ (SFS 1998:808) är det i Sverige kommunerna som ansvarar för bland annat kommunalt avfall och bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet. Miljöbalken definierar kommunalt avfall som "avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll" (SFS 1998:808, 15 kap. 3§). Det presenteras också en lista på undantag som inte är relevanta för detta arbete. I avfallsförordningen (SFS 2020:614) specificeras det att både hushåll och verksamheter är skyldiga att lämna in sitt avfall till kommunen (om det är kommunalt avfall) eller till någon som är skyldig att ta emot avfallet på grund av producentansvar (3 kap. 6 & 7§).

3.2.2. Producentansvar i Sverige

Eftersom *Direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv* som beskrivits ovan i *kap 3.1* är ett direktiv och inte en förordning är det därför upp till var och en av medlemsländerna hur de vill uppnå målen som presenteras i direktivet, däribland målen för producentansvar. I dagsläget är det nio produktgrupper i Sverige som går under lagstiftat producentansvar:

- Ballonger
- Batterier
- Bilar
- Däck
- Elutrustning
- Fiskeredskap som innehåller plast
- Förpackningar
- Vissa tobaksvaror och filter
- Våtservetter

(Naturvårdsverket, 2025b)

I förordningen om producentansvar för elutrustning (SFS 2022:1276) 48§ beskrivs att det ska finnas ett lämpligt och rikstäckande mottagningssystem för elavfall under ansvar av en producentansvarsorganisation. Detta är en juridisk person som får ersättning från producenter av elutrustning för att förebygga eller hantera det avfall som producenterna ger upphov till. I detta mottagningssystem ska man kunna lämna elavfall gratis och enkelt som konsument, men producentansvarsorganisationen ska även samla in det elavfall som kommunen har tagit emot från konsumenter. Inom kommunen ska mottagningsplatserna ha geografisk spridning samtidigt som man tar befolkningstäthet i beaktande. I Sverige finns det två av Naturvårdsverket godkända producentansvarsorganisationer, El-kretsen och Recipo (Naturvårdsverket, 2025c).

4. Betydelsen av sällanavfall i samhället och miljön

Det finns många anledningar till varför frågan om sällanavfall är av vikt i dagens samhälle. En del av dem är miljöaspekter som till exempel energianvändning och utsläpp av farliga ämnen. Dessa brukar vara enkla att kvantifiera, till skillnad från sociala aspekter som ofta är mer kvalitativa. I denna rapport syftar sociala aspekter på faktorer som rör människor och samhället.

4.1. Sociala aspekter

När Cecilia Holmblad (renhållningsdirektör på LRV, personlig kommunikation, 27 mars 2026) tillfrågas varför insamlingen av sällanavfall är viktigt från ett socialt perspektiv refererar hon till kommunallagen och dess likställningsprincip som lyder “Kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat” (SFS 2017:725, 2 kap. 3 §). Det finns enligt Nationalencyklopedin (u.å.) tre sätt man kan vara medlem i en kommun. Man kan antingen vara folkbokförd i en kommun, äga en fast egendom i kommunen eller vara taxerad till kommunalskatt i en viss kommun, vilket också gör att man kan vara medlem i flera kommuner samtidigt. Med avseende på denna studie handlar det om huruvida alla i kommunen ska ha samma förutsättningar att lämna in sitt sällanavfall, oavsett om man har bil eller inte, eller om man har andra svårigheter som kan göra det utmanande att ta sig till en ÅVC.

Detta hör också ihop med Lunds kommuns mål att minska bilberoendet som både Holmblad och Mikael Rönnmar (miljö och utvecklingschef på LRV, personlig kommunikation, 27 mars 2026) poängterar. Lunds kommun har som mål att bli klimatneutralt till år 2030 (Lunds kommun, 2026b), vilket innebär att utsläppen av växthusgaser behöver minska, inte minst inom transportsektorn som står för cirka hälften av utsläppen. Färre antal bilar leder därför till att nivåerna av utsläpp går i rätt riktning, men det försvårar också insamlingen av sällanavfall genom ÅVC:er, då den metoden bygger på att boende kan ta sig själva och avfallet till platsen där det samlas in. För att fortsätta kunna samla in sällanavfallet behövs därför en utökad avfallsservice för boende utan tillgång till bil.

Rönnmar (2026) tar också upp perspektivet att om sällanavfallet inte samlas in till materialåtervinning finns det en risk att det hamnar i restavfall. Om materialet i avfallet hade återvunnits hade fler människor kunnat använda sig av det istället för att det bränns och går till energiåtervinning. Detta har extra stor betydelse om det är ett material som är av stort värde, då utbud och efterfrågan ofta styr materialpriser.

Slutligen för de sociala aspekterna finns det en vilja att boende i kommunen ska vara nöjda med insamlingssystemet. Detta styrks av den så kallade “självbestämmandeteorin” (Self-Determination Theory). Teorin grundas i att en människas motivation kommer från interna faktorer, snarare än externa faktorer (Weir, 2025). De tre interna faktorerna som teorin diskuterar är autonomi, kompetens och samband med andra. Autonomi, eller självbestämmandet, handlar om känslan av att man själv väljer att göra något, till skillnad från att bli tvingad. Kompetensen innebär att man känner att man kan vara effektiv och göra rätt (Weir, 2025). Om boende inom kommunen är nöjda med systemet, känner sig säkra på att de sorterar korrekt och att det är något som alla boende gör gemensamt borde motivationen till att sortera sitt sällanavfall öka.

4.2. Miljöaspekter

Som nämndes i inledningen är Sveriges avfallshanteringssystem starkt ihopkopplat med utsläpp av växthusgaser då restavfallet förbränns, så kallad energiåtervinning. Denna typ av återvinning är steg fyra i EUs avfallshierarki, se *kap 3.1.1*. Syftet med förbränningen är att ta vara på den värme som uppstår under förbränningen, vilket sedan används för elproduktion och upphettning av vatten till fjärrvärmesystemet (Avfall Sverige, 2026a). Avfallsförbränningen står idag för cirka sju procent av Sveriges samlade nationella växthusgasutsläpp och ingår i EU ETS, vilket är EUs utsläppshandelssystem (Naturvårdsverket, 2025a).

Det finns många anledningar till att avfall bör sorteras och hanteras korrekt, och dessa kan vara både positiva och negativa. Med det menas att det kan finnas ett värde i att exempelvis återvinna (nyttor), eller att det kan uppstå negativa konsekvenser om avfallet inte sorteras ut från restavfallet. Ekonomisk vinning är en tydlig nytta som kan uppstå om ett värdefullt material kan återvinnas istället för att förbrännas, vilket kan ske om det sorteras ut från restavfallet. Ett exempel på en negativ konsekvens som kan uppkomma är att farliga ämnen har större risk att läcka ut i naturen om avfallet inte hanteras varsamt.

Det är naturligtvis viktigt att alla avfallsfraktioner hanteras korrekt, men två fraktioner som är av extra vikt är elavfall och farligt avfall. Detta beror både på materialet avfallet består av och storleken på avfallet. En stor mängd elavfall och farligt avfall som finns i hushållen är relativt litet storleksmässigt och har inga problem att få plats i en vanlig soppåse eller kärl för restavfall. Samma problematik finns inte för till exempel grovavfall då själva definitionen bygger på avfallets storlek och otymplighet. Resultatet blir att det är större risk att en mobil, laddare eller sprayflaskor hamnar i restavfallet än gamla möbler eller en cykel. Nedan presenteras några nyttor och konsekvenser som är kopplade till just elavfall och farligt avfall.

4.2.1. Elavfall

En av anledningarna till varför behandling av elavfall är viktigt knyter tillbaka till *kap 3.1.1* samt konceptet cirkulär ekonomi. Genom att sortera ut elavfallet har man som privatperson strävat efter att hamna så långt upp i avfallshierarkin som möjligt efter att elektroniken blivit avfall. Det finns också delar av elavfall som är värda pengar, vilket skapar incitament att använda materialet igen, som i sin tur bildar en cirkularitet.

En annan anledning uppkommer på grund av den höga halten metaller i elektronikprodukter. En genomsnittlig smartphone består av 45 viktprocent metaller, där de som är av högst viktprocent är järn, kisel, magnesium, aluminium, koppar, nickel och krom (Bookhagen et. al., 2020). Till skillnad från många andra material går metaller att materialåtervinna åter och åter igen till en relativt hög procenthalt (tex 82% för koppar (Bookhagen et. al., 2020)). Jämfört med jungfruligt material går det åt betydligt mindre energi att använda återvunna metaller, man sparar exempelvis 95% av energin när man använder återvunnen aluminium, 85% för koppar, samt 74% för järn och stål (Kumar, Holuszko & Croce Romano Espinosa, 2017). Vidare är det inte bara energi som sparas in utan återvinning av 10 kg aluminium minskar koldioxidutsläppet med 20 kg och 0.11 kg svavel i gasform. Återvinning av järn och stål minskar luftföroreningar med 86%, vattenanvändning med 40%, samt gruvavfallet med 97% (Kumar, Holuszko & Croce Romano Espinosa, 2017). Det är i produktionsledet, och främst i utvinningen av material som

majoriteten av avfallet för en smartphone uppstår, vilket är varför det finns så tydliga nyttor med att återvinna materialet.

Ytterligare en anledning till att hantera elavfall på ett korrekt sätt är att minska risken för läckage av ämnen som kan skada både människor och natur. Avfallsströmmen av elavfall innehåller bland annat kvicksilver, kadmium, bly, krom, flamskyddsmedel samt ozonnedbrytande ämnen som CFC:er (klorfluorföreningar) (Kumar, Holuszko & Croce Romano Espinosa, 2017). Vid regelrätt hantering av elavfall genom producentansvaret hålls producenterna samt producentansvarsorganisationerna ansvariga för att dessa ämnen inte ska hamna utanför systemet och potentiellt ställa till med skada, vilket inte kan ske om elavfallet till exempel läggs i restavfall eller stjäls från ÅVC:er.

4.2.2. Farligt avfall

För farligt avfall uppkommer det generellt mer risker om det inte hanteras korrekt än vad det uppkommer nyttor vid korrekt hantering. Enligt Sysav (2026b) kan farligt avfall som finns i hushållen bland annat vara

- Tändare
- Läkemedel
- Färg-, lack- och limrester, t.ex. nagellack
- Sprayflaskor
- Bekämpningsmedel
- Oljor, t.ex. motorolja
- Lösningsmedel, t.ex. T-sprit
- Rengöringsmedel, t.ex. golv- och ugsnrengöringsmedel
- Sprutspetsar, kanyler
- Pool-kemikalier

Det som binder ihop denna grupp av produkter är farliga egenskaper som kan skada antingen miljön eller människor och de kan till exempel vara giftiga, brandfarliga, frätande, cancerframkallande eller fosterskadande (Sysav, 2026b). För giftiga ämnen finns det ett separat miljömål som riksdagen definierar som:

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna. (Sveriges miljömål, 2026)

Kvicksilver är ett av de farligaste ämnena som finns, men det är också ett ämne som finns i hushållen i till exempel lågenergilampor, gamla termometrar och batterier. Det är en tungmetall som i naturen inte bryts ner utan lagras i organismer för att sedan ta sig upp i näringskedjan (Naturvårdsverket, 2026b). För människor ger kvicksilver skador på hjärnan och det centrala nervsystemet och det är mycket skadligt för foster (Naturvårdsverket, 2026b). Kadmium är en annan tungmetall som är skadlig för både miljö och människor. Det användes industriellt fram till 1970-talet och finns idag fortfarande i vissa färger och elektronik som importeras (Naturvårdsverket, 2026a). I människor lagras kadmium i njurarna, vilket på lång sikt kan ge njurskador och framkalla cancer. I miljön påverkas hela ekosystem då kadmium är giftigt

för mikroorganismer och vattenlevande arter, samt tas upp av växternas rotsystem (Naturvårdsverket, 2026a).

Exempel på avfall som är brandfarligt är batterier och trycksatta behållare som lustgastuber eller sprayburkar som inte är helt tomma. Om en lustgastub hamnar i restavfallet finns det en stor risk för explosion då tuberna inte får utsättas för temperaturer högre än 50 grader celsius (Sopor.nu, 2026). Explosionerna kan ske både i sopbil och i förbränningsanläggningar, vilket inte bara utsätter personal för fara utan också stör energiproduktionen. Detta blir väldigt dyrt då det kostar mycket att reparera skadorna och intäkter förloras när fjärrvärme inte kan säljas på grund av avbrott i förbränningen (Sopor.nu, 2026). Även batterier, mer specifikt litiumjonbatterier som används i till exempel datorer, smartphones eller elcyklar, utgör en stor risk vid felaktig hantering. Vid höga temperaturer finns det stor risk för ett häftigt brandförlopp då det frigörs giftiga gaser som väteklorid, vätecyanid och vätefluorid. Det finns även risk för återtändning av batteriet efter att branden släckts. (Arbetsmiljöverket, 2026)

5. Insamlingsmetoder för sällanavfall

5.1. Återvinningscentraler och återvinningsstationer

I dagsläget finns det cirka 600 ÅVC:er runt om i Sverige som sammanlagt får drygt 26 miljoner besök per år (Avfall Sverige, 2024), vilket gör ÅVC:n till en vanlig insamlingsmetod för sällanavfall. Enligt Avfall Sverige (2024) kan hushållen lämna grovavfall, farligt avfall och elavfall på en ÅVC och cirka 70% av Sveriges ÅVC:er tar också emot någon form av återbruksmaterial.

De största skillnaderna mellan en ÅVC och en återvinningsstation (ÅVS) är att ÅVC:er ofta är bemannade medan ÅVS:er är obemannade, storleken på anläggningen och antalet fraktioner de samlar in. Det huvudsakliga syftet för en ÅVS har varit att ta emot förpackningar och returpapper från hushållen men på grund av kravet på FNI av förpackningar senast 2027 (Avfall Sverige, 2026b) kommer framtidens insamlingssystem med stor sannolikhet att fasa ut ÅVS:erna till förmån av FNI och ÅVC.

5.1.1. Säkerhet på återvinningscentraler

I Avfall Sveriges rapport *Säkerhet på återvinningscentraler: statistik och insatser mot stölder, skadegörelse, hot och våld* från 2025 redovisas statistik angående utsattheten av brottslighet för ÅVC:er. I rapporten kan man utläsa att drygt hälften av alla ÅVC:er som deltog i undersökningen har blivit utsatta för stölder, både under och efter öppettider, drygt en fjärdedel för skadegörelse, och över 40% för hot och våld. Under 2023 utsattes ungefär 80% av ÅVC:erna för något typ av brott och det noterades över 3 000 stölder under öppettider, där bara en bråkdel polisanmälades. Totalt var det bara 14% av brotten under året som polisanmälades. Brottsligheten har lett till införande av brottsförebyggande åtgärder som till exempel kameraövervakning, staket och inlåsning av stöldbegärligt avfall.

Stölder på ÅVC:er är inte bara ett problem som påverkar arbetande eller andra kunder på ÅVC:n utan också något som har en inverkan på miljön, vilket beskrivs i *Stölder på återvinningscentraler – ett dubbelt problem* från Sysav (2016). Lars Carrick, som är chef över Sysavs återvinningscentraler, beskriver i pressmeddelandet hur kontrollen försvinner när avfallet stjäls och hur professionella aktörer inte längre kan garantera att avfallet behandlas på ett korrekt eller miljöriktigt sätt.

5.2. Fastighetsnära insamling

I avfallsförordningen framgår det tydligt att de avfallsfraktioner som kommunen har skyldighet att samla in fastighetsnära är livsmedels- eller köksavfall, förpackningsavfall och restavfall (SFS 2020:614). Enligt 3 kap. 36§ får kommunen även samla in annat avfall fastighetsnära, men detta är inget krav. Därför kan det se olika ut i olika kommuner, beroende på vilka tjänster som erbjuds och mot vilken ersättning.

5.3. Kvartersnära återvinningscentral

Syftet med en kvartersnära ÅVC är att erbjuda samma typ av tjänster som en konventionell ÅVC, men på ett smidigare sätt för invånarna (Avfall Sverige, 2013). Tillgängligheten ligger i centrum för målen med en kvartersnära ÅVC då de ofta är belägna i mer tätbebyggda områden än konventionella ÅVC:er och att man ska kunna ta sig till dem utan tillgång till bil. På grund av begränsat utrymme i mer tätbebyggda områden är utrymmet med största sannolikhet begränsat. Detta leder till att avfallsfraktioner som tar upp

mycket plats, som vitvaror, trädgårdsavfall och byggavfall, oftast inte kan tas emot på en kvartersnära ÅVC, vilket också leder till att den inte helt kan ersätta en konventionell ÅVC. (Avfall Sverige, 2013)

Än så länge finns det bara ett litet antal kvartersnära ÅVC:er i Sverige. I SÖRAB-regionen (motsvarande Sysav i Stockholmsområdet) finns Returpunkten, som drivs av SÖRAB tillsammans med Sundbyberg Avfall och Vatten (Sundbyberg Avfall och Vatten, 2026). Där kan privatpersoner lämna saker som de kan bära dit själva, vilket betyder att man inte kan lämna saker som är större än till exempel en mikrovågsugn. Förutom insamling till återvinning är Returpunkten en plats där man kan laga bland annat kläder, möbler eller andra saker och man kan också lämna saker för återbruk (Sundbyberg Avfall och Vatten, 2026). Eftersom Returpunkten inte tar emot skrymmande saker finns Grovavfallspunkt Valkyriavägen som ett komplement. Även där tas det emot saker till återbruk, men framför allt grovavfall som inte kan lämnas på Returpunkten, som cyklar, madrasser eller större möbler. De tar också emot farligt avfall en gång i veckan och är alltid bemannade när de är öppna enligt Sundbyberg Avfall & Vatten (personlig kommunikation, 11 mars 2026). Som tidigare nämnt ersätter de båda inte en konventionell ÅVC då Grovavfallspunkten inte tar emot till exempel byggavfall, tryckimpregnerat trä eller sten, jord och betong (Sundbyberg Avfall och Vatten, 2025). Ett liknande ställe som Returpunkten finns även i Solna (SÖRAB, 2026).

Om man blickar utanför Sverige har det funnits kvartersnära ÅVC:er i både Danmark och Norge sedan ett antal år tillbaka (Avfall Sverige, 2013), varav en är Nordhavn Nærgenbrugsstation i Köpenhamn (ARC, u.å.). Nordhavn Nærgenbrugsstation är endast avsedd för privatpersoner och man är välkommen till fots eller med cykel. Man får dock inte frakta avfall till platsen med bil, vilket begränsar storleken på avfallet man kan lämna. Däremot kan man låna lådcykel och kärra för att transportera avfallet vid uppvisande av sjukförsäkringskort, körkort eller pass. På Nordhavn Nærgenbrugsstation kan man lämna saker till återbruk och sortera 12 olika avfallsfraktioner, men precis som i Sundbyberg tar de inte emot till exempel trädgårdsavfall eller byggavfall utan hänvisar till ARCs stora ÅVC:er. Stationen är alltid bemannad med personal från ARC och ibland volontärer som saknar utbildning i avfallshantering men hjälper till där de kan enligt Københavns Kommune Klima-, Miljø- og Teknikforvaltning (personlig kommunikation, 16 mars 2026).

5.4. Mobil återvinningscentral

Avfall Sverige (2018) skriver i rapporten *Goda exempel på mobil återvinningscentral* att en mobil ÅVC är "En lösning för mottagande av hushållens grovavfall som flyttas mellan tillfälliga etableringar". I dagsläget finns det mobila ÅVC:er i ett antal kommuner i Sverige. Den vanligaste metoden att nå ut med information om platser för insamling är genom webbsidor, men andra metoder som också används är annonsering i lokaltidningar, sociala medier, samt direktutskick med till exempel flygblad, SMS eller e-post. Det vanligaste är att den mobila ÅVC:n har öppet ett antal timmar på vardagskvällar men helgöppet förekommer också. (Avfall Sverige, 2018)

På grund av kravet på mobilitet finns det ett antal begränsningar för den mobila ÅVC:n. Alla mobila ÅVC:er har restriktioner på hur mycket volym de kan ta emot på ett sätt som konventionella ÅVC:er inte har (Avfall Sverige, 2018). I rapporten undersöktes 22 olika mobila lösningar där majoriteten är i Sverige och några få utanför Sveriges gränser. Genomsnittet av fraktioner av grovavfall som samlas in är sex, men

kan vara upp till 12 i vissa kommuner. Mindre elavfall, ljuskällor och batterier går att lämna på alla utom två mobila ÅVC:er, tre av 17 tar inte emot farligt avfall och fyra tar emot större elavfall och vitvaror. Bara tre av kommunerna tar emot saker till återbruk utöver textil. Generellt sett är mobila ÅVC:er bemannade med två personer, med krav på behörighet för hantering av farligt gods om en större mängd farligt avfall tas emot (Avfall Sverige, 2018).

Det finns ett antal olika sätt en mobil ÅVC kan vara utformad, där det vanligaste är en lastväxlarcontainer med olika behållare (Avfall Sverige, 2018). I vissa fall kompletteras detta med till exempel skåpbil eller lastbil för farligt avfall. Den enklaste mobila ÅVC:n kan ställas upp på 60 m², men en mer realistisk yta är ungefär 250 m². Svårigheterna att hitta den yta som behövs är ett problem som lyfts då ytan i stadsmiljö är hårt utnyttjad och marken i glesbygdda områden ofta är privatägd. Även krav på bygglov kan uppkomma om ytan utnyttjas tillräckligt ofta.

Det geografiskt närmsta exemplen på mobila insamlingssystem är Pop-up Returen och Farligt avfall-bilen som finns i Malmö och delvis i Lund. Pop-up Returen har under sommarhalvåret 15 stopp i Malmö och Burlöv där boende kan lämna saker för återanvändning, samt sällanavfall som möbler, cyklar, textil, elavfall men även farligt avfall som kemikalier och färg (VA SYD, 2026b). Saker som Pop-up Returen inte tar emot inkluderar vitvaror, trädgårdsavfall och visst farligt avfall som tryckbehållare eller explosiva produkter som fyrverkerier eller ammunition (VA SYD, 2026b). Farligt avfall-bilen drivs av Sysav och är en typ av mobil ÅVC som bara samlar in farligt avfall, vilket är tydligt med tanke på namnet. Bilen besöker ett antal kommuner i Sysav-regionen, bland annat Lunds kommun där den har fyra stopp. Två av dessa är i Lund stad, ett är i Dalby och det sista i Södra Sandby. Avfall man kan lämna hos Farligt avfall-bilen är sprayflaskor, bekämpningsmedel, kemikalier, färg, batterier och elavfall som är mindre än en mikrovågsugn. Precis som Pop-up Returen tar Farligt avfall-bilen inte emot explosivt avfall, men heller inte brandsläckare eller litiumbatterier (Sysav, 2026a). På grund av det lilla antalet fraktioner Farligt avfall-bilen samlar in kan man inte påstå att Lunds kommun har insamling genom mobil ÅVC.

5.5. Insamling av elavfall

Som tidigare nämnts i *kap 3.2.2* ingår elavfall i gruppen av produkter där den som sätter produkten på marknaden är ansvarig att ta hand om när det blir avfall. Enligt Avfall Sverige (2025b) finns det ett samarbete mellan Avfall Sverige, kommuner, regioner, El-kretsen och Recipo. El-kretsen och Recipo är som beskrivet i *kap 3.2.2* producentansvarsorganisationer som får ersättning av producenterna för att förebygga och hantera elavfall.

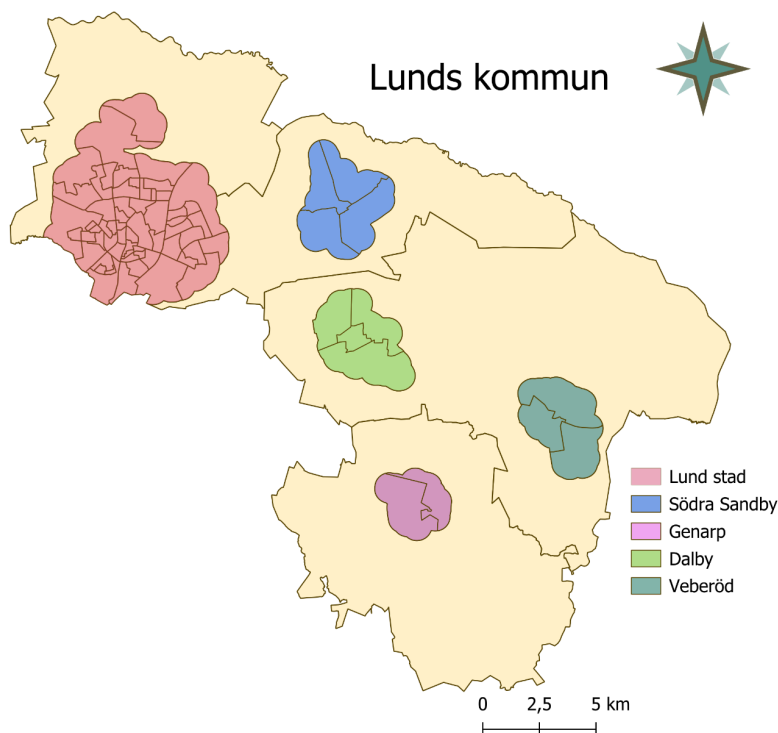
Elavfall är en av avfallsfraktionerna som har flest insamlingsmetoder, varav en är butiksinsamling. Enligt El-kretsen (2026) har butiker som säljer elprodukter haft juridiskt ansvar att ta emot elavfall sedan 2015, för att sedan lämna in till en godkänd producentansvarsorganisation. Butikerna delas upp i större eller mindre än 400 m², där de som är större måste kunna ta emot obegränsad mängd elavfall mindre än 25 cm kostnadsfritt, samt vid försäljning informera om möjligheterna att lämna in elavfall. För mindre butiker gäller den så kallade en-mot-en-principen, vilket innebär att man utan kostnad kan lämna in en produkt som blivit avfall vid köp av en motsvarande produkt (El-kretsen, 2026).

En annan insamlingsmetod i butik är Samlaren, vilket är ett specialgjort säkerhetsskåp tillverkat för avfallsinsamling (Sysav, 2026c). De fraktioner som tas emot i Samlaren är lampor, batterier samt småelektronik och det är det lokala renhållningsbolaget som ansvarar för tömning.

6. Nulägesbeskrivning i Lunds kommun

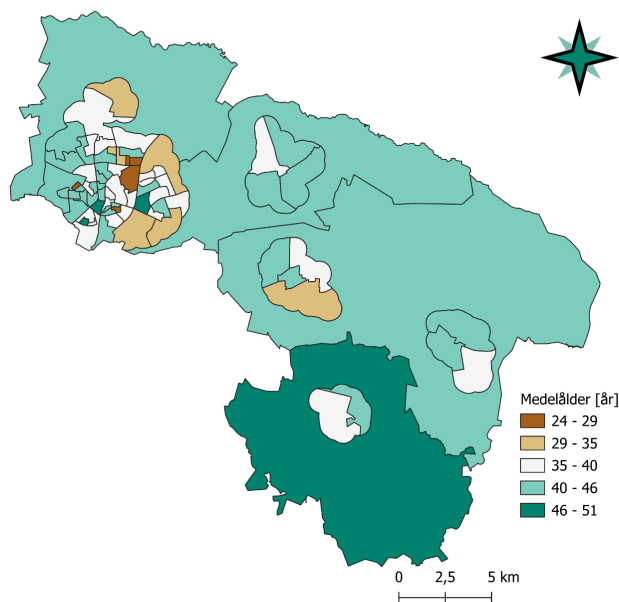
6.1. Demografi

Den geografiska avgränsningen av denna studie är som tidigare nämnts Lunds kommun, se figur 1 för en illustration av kommunen och dess fem största tätorter. Kommunen är i figur 1 uppdelad i DeSO-områden som beskrivs i *kap 2.2*. Enligt SCB (2025a) var befolkningmängden år 2024 131 590 personer i kommunen.

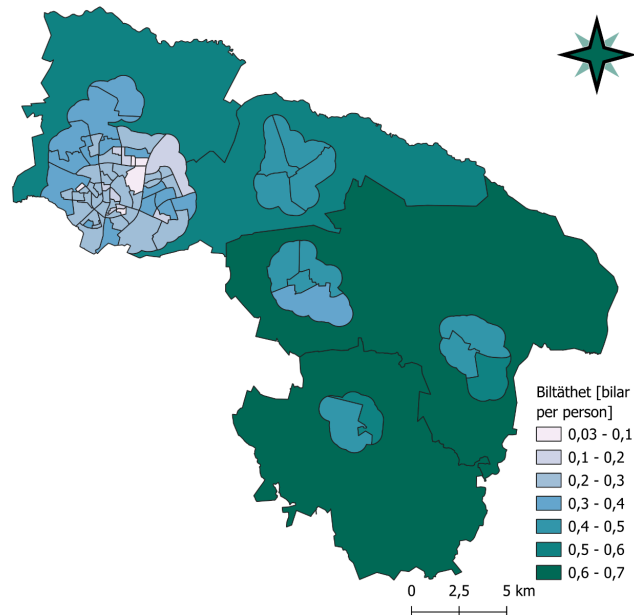

Figur 1: Lunds kommun och dess största tätorter där gränserna är DeSO-områden från SCB (u.å.)

För att få en tydligare bild av kommunens invånare har medelålder och biltäthet tagits fram från SCB (2025b; 2026), se figurer 2 och 3. Generellt är både medelåldern och biltätheten lägre i tätorterna och biltätheten är märkbart låg i Lund stad. En anledning till detta kan vara att kollektivtrafiken är tillräckligt bra för att invånarna ska kunna transportera sig inom staden utan bil eller att staden är väldigt cykelvänlig. En annan anledning kan vara att andelen studenter är hög i staden och att det är relativt ovanligt för studenter att äga bil på grund av kostnaderna. Denna teorin styrks av att biltätheten är bland den lägsta i kommunen i de områden där medelåldern också är låg, i nordöstra Lund där det finns många studentbostäder.

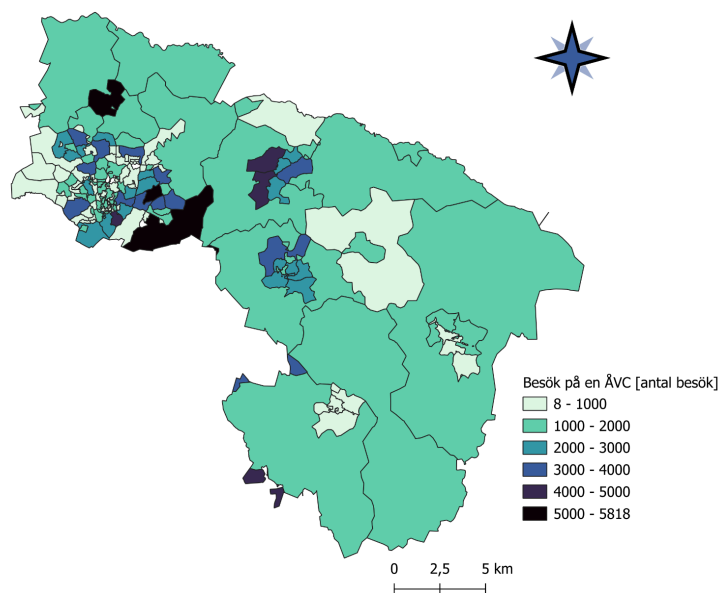

Figur 2: Medelålder i Lunds kommun 2024 (SCB, 2026)

Figur 3: Biltäthet i Lunds kommun 2024 (SCB, 2025b)

Figur 4 visar antal besök på en av Sysavs ÅVC:er (belägna i Lund stad) under 2025 baserat på postnummer. Det behöver påpekas att gränserna för postnummerområdena inte är officiella, utan en approximering gjord av Lunds kommun baserad på postnummer av gatuadresser. Eftersom de ÅVC:er som ligger i Veberöd och Genarp drivs av Lunds kommun och inte räknas in i denna statistik är det inte anmärkningsvärt att antalet besök på Sysavs ÅVC:er i dessa tätorter och dess närområden är märkbart låga i jämförelse med Lund stad, Södra Sandby och Dalby.

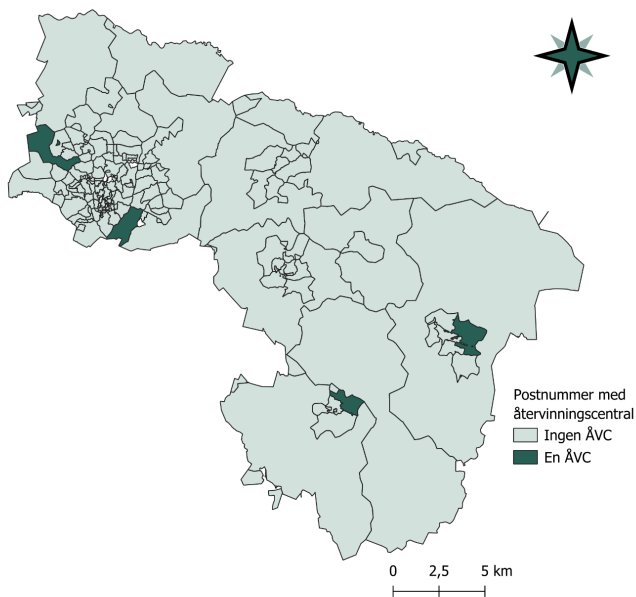
Figur 4: Antal besök på en av Sysavs ÅVC:er i Lund 2025 (Thomas Svensson, personlig kommunikation, 17 februari 2026)

6.2. Befintliga insamlingsmetoder i Lunds kommun

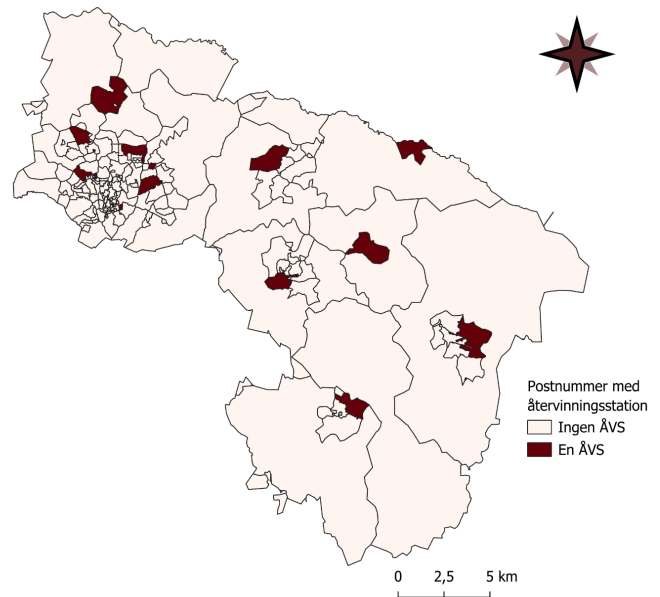
De insamlingsmetoder för sällanavfall som i dagsläget finns i Lunds kommun är ÅVC, ÅVS, containertjänst, upphämtning genom bostadsrättsförening (brf) eller hyresvärd, styckvis upphämtning för villa- och radhusägare, samt olika typer av insamling för elavfall.

6.2.1. Återvinningscentraler och återvinningsstationer i Lunds kommun

Lunds kommun har totalt fyra ÅVC:er, varav två är belägna i Lund stad och drivs av Sysav. Resterande två ligger i Veberöd och Genarp och drivs av kommunen själv. Alla fyra ÅVC:er samlar in de avfallsfraktioner som ingår i omfattningen av denna rapport, med små undantag för ÅVC:erna i Veberöd och Genarp som är mindre än de i Lund stad (Sweco, 2026; Sysav, 2026d; Sysav, 2026e). Utöver detta finns det 13 ÅVS:er i kommunen som tar emot förpackningar av glas, plast, papper/kartong, samt tidningar och returpapper (Lunds kommun, 2025d). Figur 5 visar var de fyra ÅVC:erna är belägna i kommunen och figur 6 visar vilka postnummer som har en ÅVS.

Figur 5: Postnummer med återvinningscentral (Lunds kommun, 2025d)

Figur 6: Postnummer med återvinningsstation (Lunds kommun, 2025d)

6.2.1.1. Inpassering på Lunds kommuns återvinningscentraler

En av de brottsförebyggande åtgärderna som behandlas i rapporten *Säkerhet på återvinningscentraler: statistik och insatser mot stölder, skadegörelse, hot och våld* från Avfall Sverige (2025d) är inpassering på återvinningscentraler. För de ÅVC:er som drivs av Sysav sker inpassering antingen genom att skanna körkort eller genom Sysavs app där man loggar in med bank-ID. Enligt kundrådgivare på Sysav (personlig kommunikation, 17 februari 2026) ska alla besök registreras, oavsett om man behöver lyfta bommen för att köra in med bil eller om man kommer med cykel eller till fots. Anledningen till registrering av besök är att privatpersoner i Sysavs ägarkommuner har 26 kostnadsfria besök och därefter

kostar varje besök 375 kr (Sysav, u.å.c). För personer utan svenskt personnummer, körkort eller bank-ID som är bosatta i kommunen behövs ett kundkort som man kan få tillgång till genom att kontakta Sysav.

På Genarp ÅVC finns det inget inpasseringssystem under bemannade tider och under obemannade tider kan man öppna de automatiska grindarna om man har Grönt kort (Lunds kommun, 2025a). För att få Grönt kort behöver man genomgå en kort utbildning på ÅVC:n som kan ske två gånger i veckan förutsatt att minst fem personer anmält sig till utbildningen. När man har Grönt kort får man tillgång till ÅVC:n varje dag mellan klockan elva på dagen och sju på kvällen när ÅVC:n är obemannad och likt Sysav kommer man in på ÅVC:n genom att antingen skanna körkortet eller använda sig av en app. På ÅVC:n i Veberöd finns inget inpasseringssystem och besökare hänvisas till bemannade öppettider (Sweco, 2026). Utanför dessa öppettider är området stängt för att motverka stölder och hindra obehöriga att ta sig in på området enligt Rönmar (personlig kommunikation, 27 mars 2026).

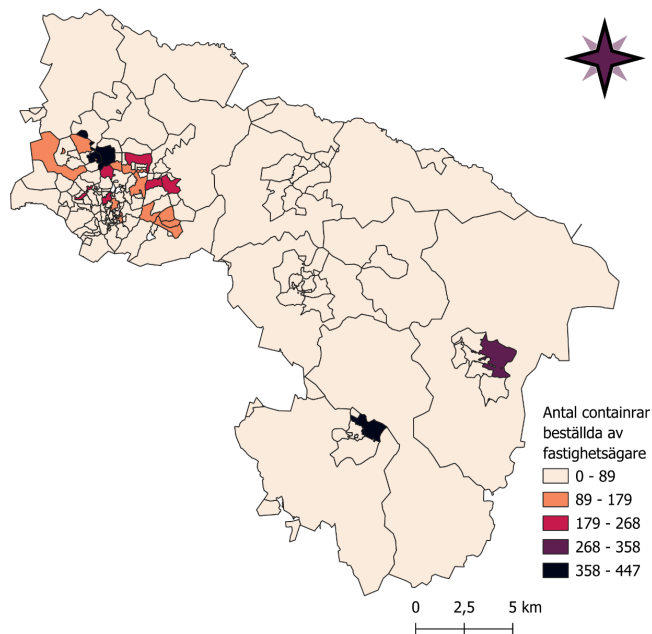
6.2.2. Fastighetsnära insamling i Lunds kommun

Det finns flera olika metoder av FNI för sällanavfall i Lunds kommun. Dessa är containertjänst för fastighetsägare, insamling genom en brf eller hyresvärd, samt styckvis hämtning för villa- och radhusägare.

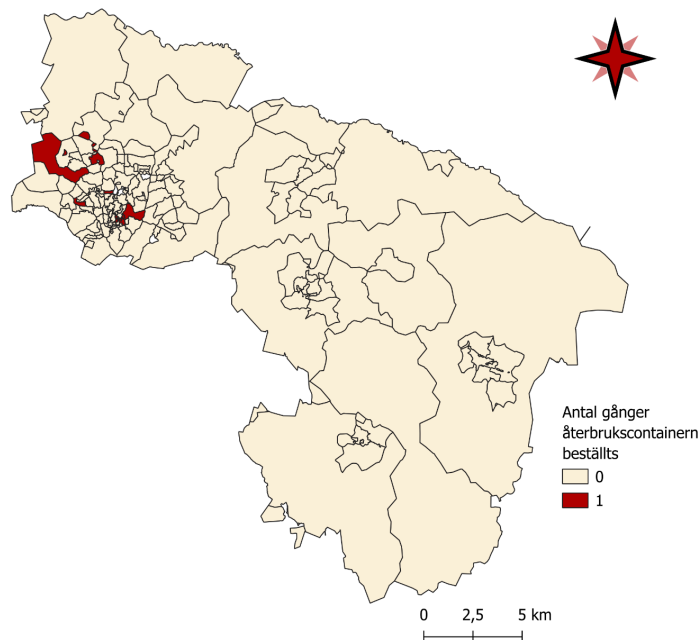
6.2.2.1. Containertjänst för fastighetsägare

Lunds kommun erbjuder ett antal olika tilläggstjänster för företag och fastighetsägare utöver FNI och ÅVC, bland annat uthyrning av containrar (Lunds kommun, 2026c). Storleken på containern kan variera mellan fem och 36 m³, beroende på mängden och typ av avfall. För att kunna beställa containern behöver man uppge vilken typ av avfall som ska samlas in, vilket också påverkar priset. Exempel på avfallsfraktioner som kan samlas in genom denna metod är grovavfall, trädgårdsavfall, icke brännbart avfall, farligt avfall eller elavfall. En container kan beställas av både villaägare, men även ägare av flerbostadshus och en container kan vara permanent eller beställas vid behov (Lunds kommun, 2026c). Figur 7 visar antalet beställda containrar av olika avfallsfraktioner per postnummer år 2025.

Lunds renhållningsverk har gjort om en container till ett mobilt bytesrum som kallas återbrukscontainern. Syftet är att kunna lämna hela och rena saker i denna container som någon annan sedan kan ha nytta av och återbrukscontainern är gratis om man beställer en grovavfallscontainer (Lunds kommun, 2026c). Se figur 8 för att se i vilka postnummer återbrukscontainern har beställts under 2025. LKF (Lunds Kommuns Fastighets AB), som har 10 000 lägenheter i kommunen, har vid flera tillfällen använt sig av LRVs containertjänster, både för grovavfall och för återbruk (Andreas Askman, miljöutvecklare på LKF, personlig kommunikation, 31 mars 2026). Detta har varit vid bestämda datum och är något som har uppskattats av hyresgästerna.

Figur 7: Antal beställda containrar (olika fraktioner) 2025 per postnummer (Thomas Svensson, personlig kommunikation, 17 februari 2026)

Figur 8: Antal gånger återbrukscontainern beställts 2025 per postnummer (Thomas Svensson, personlig kommunikation, 17 februari 2026)

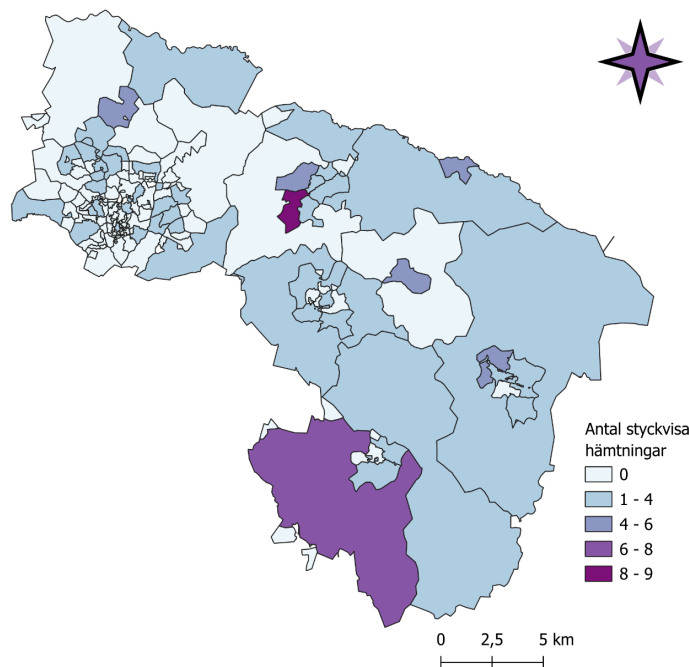
6.2.2.2. AF Bostäders grovavfallsstation “Gröna rummet” och LKFs återbruksrum

Utöver den FNI som är standard för alla har boende i AF Bostäders boenden tillgång till vad de kallar “Gröna rummet”. Det som tas emot i Gröna rummet är ljuskällor, batterier, elektronik, matfett, möbler, större och mer skrymmande saker som stekpannor, julgranar och stora wellpapplådor, samt hela och rena saker till återbruk (AF Bostäder, 2026). Byteshyllorna är enligt AF Bostäder (personlig kommunikation, 12 mars 2026) väldigt populära och saker försvinner lika snabbt som de sätts på hyllorna. Gröna rummet är dock inte en fullständig ersättning till en ÅVC för hyresgästerna då det inte tar emot till exempel farligt avfall som målarfärg eller kemikalier. För att obehöriga inte ska ha tillgång har boende en tagg som de använder sig av för att ta sig in i Gröna rummet, men på natten är det låst för alla för att minska risken för inbrott. Gröna rummet är inte bemannat men det sköts om av AF Bostäders bovärdar och töms enligt schema av AF Bostäders samarbetspartners (AF Bostäder, personlig kommunikation, 12 mars 2026).

Även LKF har en liknande lösning för att minska avfallet, så kallade återbruksrum (Askman, personlig kommunikation, 31 mars 2026). Detta är ställen som ligger i anslutning till LKFs lägenheter där LKF står för lokal men volontärer står för bemanning. Syftet är att människor ska kunna både lämna saker som någon annan kan ha nytta av och som man själv inte längre vill ha, samtidigt som man kan hämta saker någon annan har lämnat. Det finns totalt fyra återbruksrum i kommunen, där tre ligger i Lund stad och ett i Dalby. Dessa återbruksrum är öppna för inte bara LKFs hyresgäster, utan också för allmänheten enligt Askman.

6.2.2.3. Styckvis upphämtning av grovavfall för villa- och radhusägare

För de som har abonnemang för avfall genom LRV och bor i villa eller radhus erbjuder Lunds kommun hämtning av grovavfall mot en avgift (Lunds kommun, 2026a). För tre kollin kostar det 238 kr och därefter 60 kr styck. Exempel på avfall man kan få hämtat är vitvaror, möbler, cyklar och större hemelektronik, men det som inte tillåts är bland annat bygg- och renoveringsavfall eller bildelar. Denna tjänst erbjuds inte till boende i flerbostadshus, de hänvisas istället till uthyrning av containrar. Figur 9 visar antalet gånger villa- eller radhusägare har använt tjänsten för styckvis upphämtning av grovavfall under året 2025. VA SYD (2026a) har en tjänst i Malmö och Burlövs kommuner för styckvis hämtning även för boende i lägenhet och bostadsrättsföreningar utan eget avfallsabonnemang, det vill säga att privatpersonerna själva kan gå in på deras webbplats och boka hämtning utan att gå via en förening. Kostnaden är en framkörningsavgift på 180 kr och sedan 60 kr per kolli där man betalar direkt på hemsidan med Swish (VA SYD, 2026a).

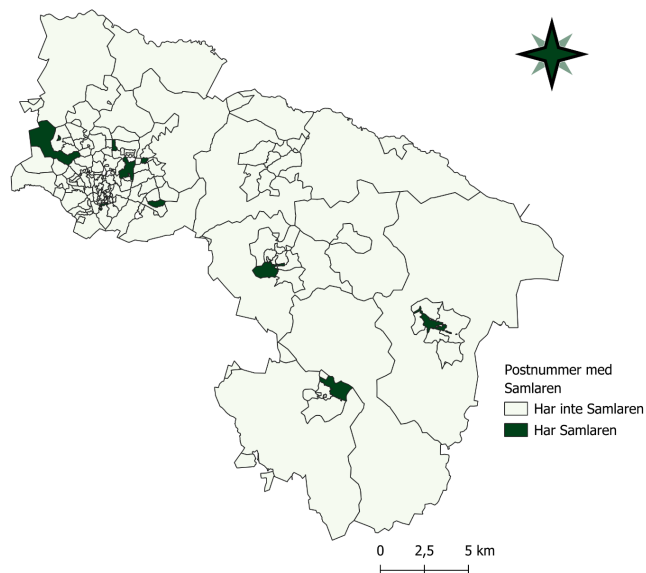

Figur 9: Antal styckvisa hämtningar för villa eller radhusägare 2025 per postnummer (Thomas Svensson, personlig kommunikation, 17 februari 2026)

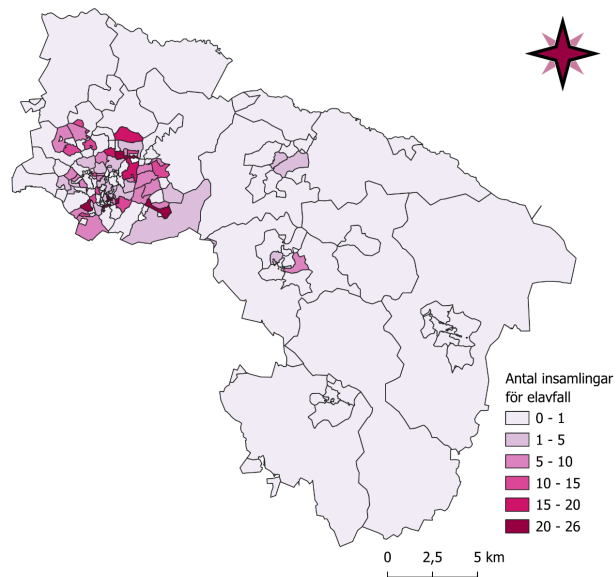
6.2.3. Insamling av elavfall i Lunds kommun

När det kommer till insamling av elavfall i Lunds kommun gäller det som beskrevs tidigare i *kap 5.5*. Det är Sysav som är det lokala renhållningsbolaget som ansvarar för Samlaren, vilken det finns nio stycken av, se figur 10. I kommunen går det även för boende i villa eller radhus att lägga ett litet antal ljuskällor eller batterier i en påse på ett av kärlen som används för FNI (kärl 1 för ljuskällor och kärl 2 för batterier) vid tömning enligt Rönmar (personlig kommunikation, 10 mars 2026). Det finns ingen liknande lösning för boende i flerbostadshus. Utöver dessa insamlingsmetoder kan man lämna in elavfall på alla fyra ÅVC:er i kommunen. ÅVC:erna tar emot både liten elutrustning som de andra metoderna, men även mer skrymmande elavfall, som tv, dammsugare eller större eldrivna leksaker (Sysav, 2026d). Figur 11, 12 och

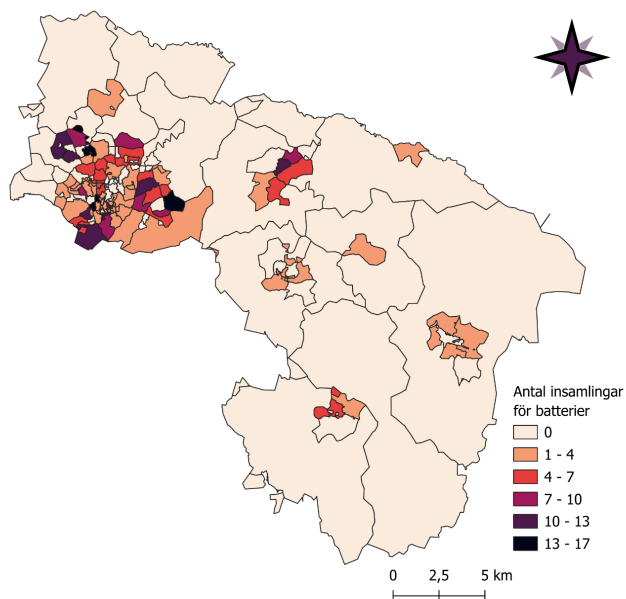
13 illustrerar flerbostadshus eller enfamiljshushåll som har insamling av elavfall, batterier eller ljuskällor som tilläggstjänst 2025.

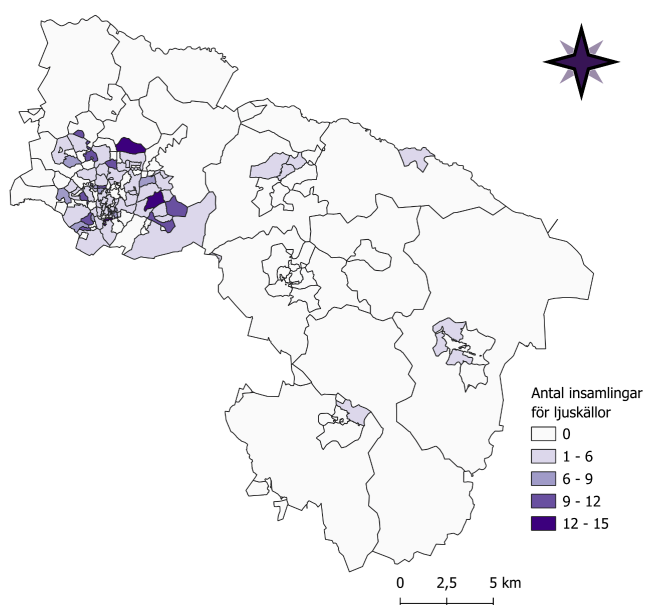
Figur 10: Postnummer med Samlaren (Lunds kommun, 2025d)

Figur 11: Antal insamlingar för elavfall för flerbostadshus och villa/radhus 2025 per postnummer (Thomas Svensson, personlig kommunikation, 17 februari 2026)

Figur 12: Antal insamlingar för batterier 2025 per postnummer (Thomas Svensson, personlig kommunikation, 17 februari 2026)

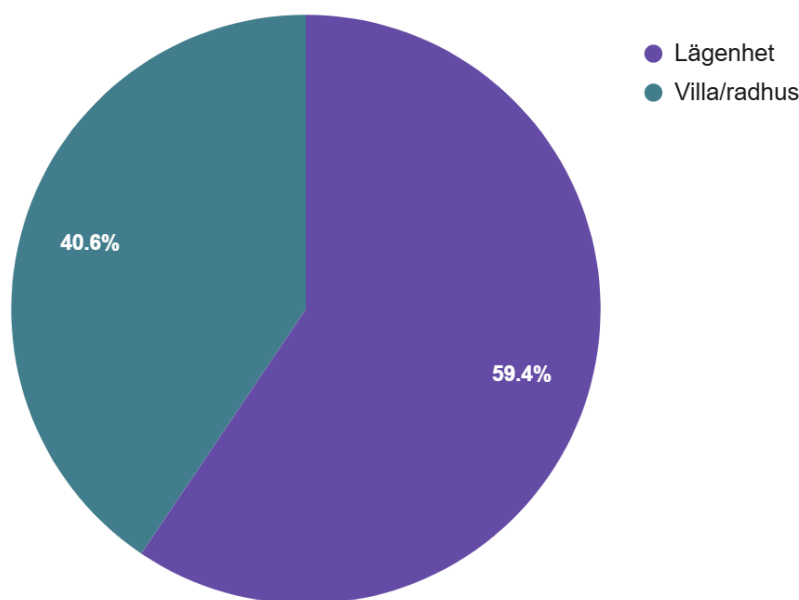
Figur 13: Antal insamlingar för ljuskällor för flerbostadshus och villa/radhus 2025 per postnummer (Thomas Svensson, personlig kommunikation, 17 februari 2026)

7. Enkätresultat

Nedan presenteras resultatet från enkäten i cirkeldiagram för att enklare illustrera datan. Analyser sker från två olika perspektiv, skillnaden mellan boendeformerna villa/radhus och lägenhet, samt skillnaderna mellan olika geografiska områden i Lunds kommun. För att förenkla texten kommer svarsgruppen “villa” att representera boende i både villa och radhus men gruppen benämns fortfarande som “villa/radhus” i diagrammen. På grund av antalet diagram har majoriteten av figurerna kopplade till de geografiska områdena lagts i *Bilaga C: Tätorternas svar* och beskrivs med ord i rapporten. Enkäten var öppen mellan 23 februari och 15 april 2026 och gav totalt 363 svar. Besöksenkäterna gav upphov till 63 svar och medverkan på LRVs nyhetsbrev gav 93 svar. De resterande 207 svaren kom mestadels från kommunens hemsida och Facebooksida, samt författarens egna LinkedIn- och Facebooksida. Elva stycken enkätsvar bortses från då postnumret som angavs antingen är utanför Lunds kommun, ogiltigt eller saknas helt. Detta gör det totala antalet giltiga svar till 352 stycken.

7.1. Jämförelse mellan svarsgrupperna villa/radhus och lägenhet

Figur 14 visar andelen av de 352 respondenternas boendesituationer, det vill säga om de är bosatta i lägenhet eller villa.

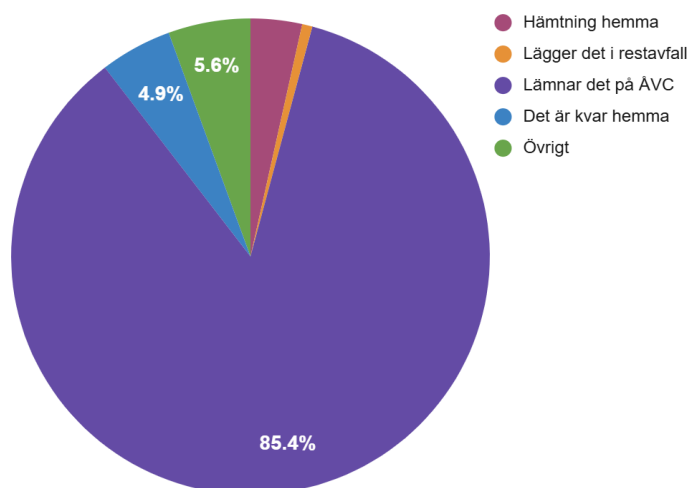

Figur 14: Boendesituation för respondenterna

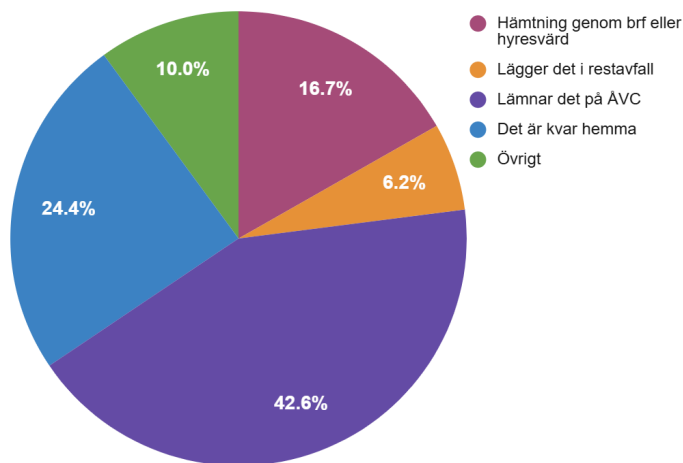
Figurer 15 och 16 redovisar svaren på frågan vad respondenterna gör med sitt sällanavfall i dagsläget. Figur 15 illustrerar svaren för de respondenter som bor i villa och figur 16 svaren för de som bor i lägenhet. Diagrammen visar att en dubbelt så stor andel av respondenterna som är bosatta i villa tar sitt sällanavfall till en ÅVC än de respondenter som är bosatta i lägenhet. För de som bor i villa består svaren “Övrigt” av en kombination av de andra alternativen, att föreningen för flera bostäder samlar in det eller att man anlitar någon eller ber en släkting om skjuts. Även vissa som bor i lägenhet svarar att de gör flera av alternativen men majoriteten av de övriga svaren beskriver hur respondenterna samlar på sig sitt

sällanavfall i hemmet eller förrådet och tar med allt till en ÅVC när de får tillgång till bil. Tillgången till bil kan vara genom en släkting, vän eller granne.

Om man räknar alternativen “Lämnar det på ÅVC” och “Hämtning hemma/genom brf eller hyresvärd” som korrekt hantering av sällanavfallet blir det tydligt att de som bor i villa hanterar sitt sällanavfall bättre än de som bor i lägenhet. Om man adderar dessa alternativ är det 88.9% av boende i villa som gör sig av med sitt sällanavfall på ett korrekt sätt medan den motsvarande andelen för boende i lägenhet bara är 59.3%. Anledningen till att alternativet “Det är kvar hemma” inte kan anses som korrekt hantering av avfallet är att man då inte kan ta vara på det som en resurs, oavsett om det är genom materialåtervinning eller energiåtervinning. Detta motverkar den cirkulära ekonomin som går ut på att alla resurser ska tas till vara på och återanvändas till den mån det går. Avfallet hade dock kunnat hamna på rätt plats vid ett senare tillfälle, med detta är ingen garanti.

Figur 15: Vad de som bor i villa/radhus gör med sitt sällanavfall idag

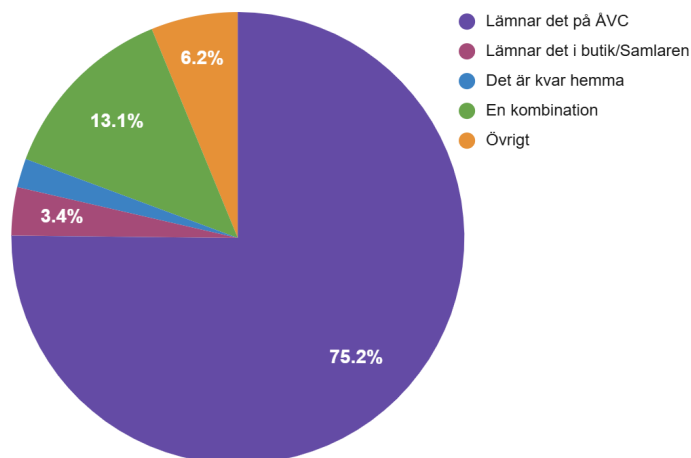

Figur 16: Vad de som bor i lägenhet gör med sitt sällanavfall idag

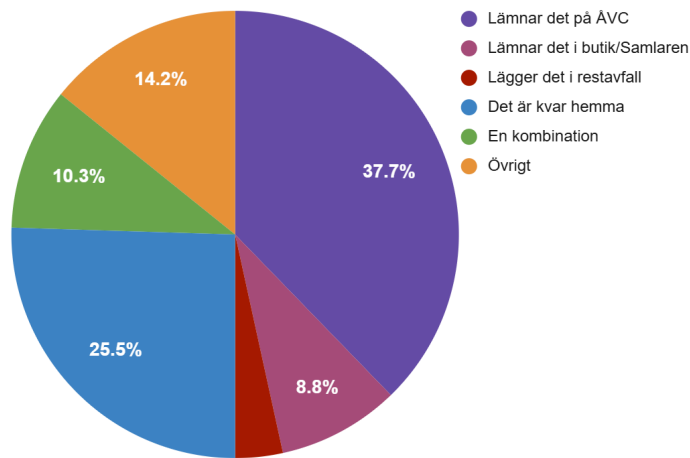
Resultaten på frågan vad respondenterna gör med sitt elavfall i dagsläget visar ett liknande storleksförhållande som föregående fråga, vilket kan ses i figur 17 och 18, där figur 17 är för boende i villa och figur 18 för boende i lägenhet. Tre fjärdedelar av respondenterna som bor i villa svarar att de lämnar sitt elavfall på ÅVC medan bara lite mer än en tredjedel av de som bor i lägenhet kryssar i detta alternativ. Å andra sidan är det nästan en tre gånger så stor andel av de som bor i lägenhet som använder sig av Samlaren eller lämnar det i butik jämfört med vad de som bor i villa gör.

För kombinationssvaren var den vanligaste sammansättningen för de som bor i villa ÅVC + butik/Samlaren, följt av ÅVC + restavfall och ÅVC + kvar hemma. Bland de övriga svaren i samma svarsgrupp är majoriteten att det finns ett kärl som brf eller hyresvärd tar hand om. För respondenter boende i lägenhet är de vanligaste kombinationssvaren ÅVC + butik/Samlaren, ÅVC + kärl i brf samt ÅVC + restavfall. Precis som för boende i villa är i princip alla övriga svar från boende i lägenhet att brf eller hyresvärd tillhandahåller ett kärl för elavfall.

Anmärkningsvärt är att 3.4% av respondenterna boende i lägenhet svarade att de lägger elavfall i restavfallet och att inte en enda av svarsgruppen för villa valde endast detta alternativ. Restavfall ingår dock som komponent i kombinationssvaren för båda svarsgrupperna där det valdes fyra gånger vardera av svarsgrupperna.

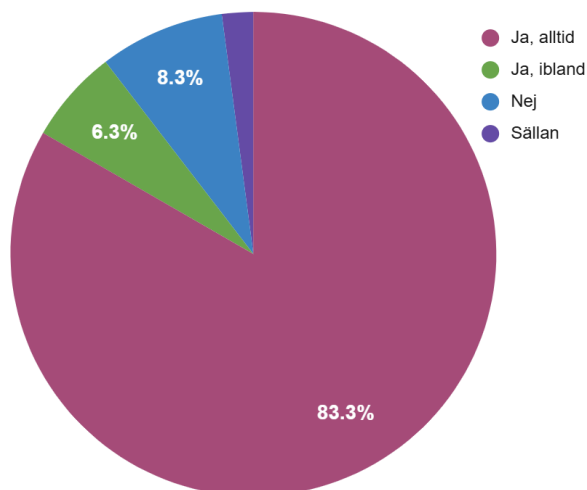

Figur 17: Vad de som bor i villa/radhus gör med sitt elavfall idag

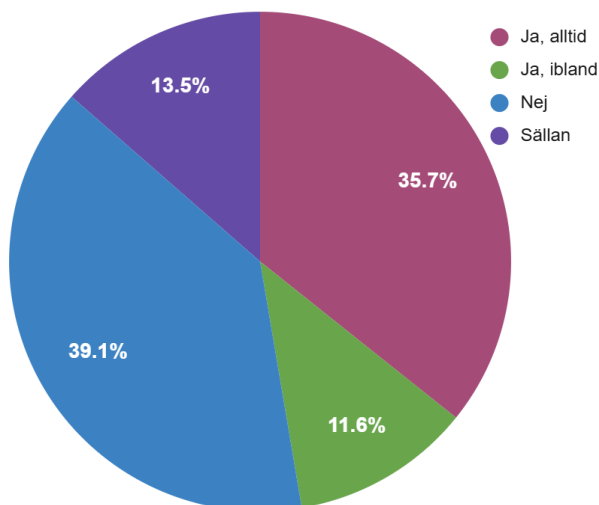

Figur 18: Vad de som bor i lägenhet gör med sitt elavfall idag

Tillgången till bil är betydligt större för boende i villa (figur 19) än vad den är för boende i lägenhet (figur 20). 83.3% av respondenterna som bor i villa svarar att de alltid har tillgång till bil medan bara 35.7% av boende i lägenhet ger samma svar. Andelen som svarade att de aldrig har tillgång till bil av de som bor i lägenhet är nästan lika stor som andelen som svarade "Ja, alltid", medan denna andel är cirka 30% mindre i svarsgruppen för villa.

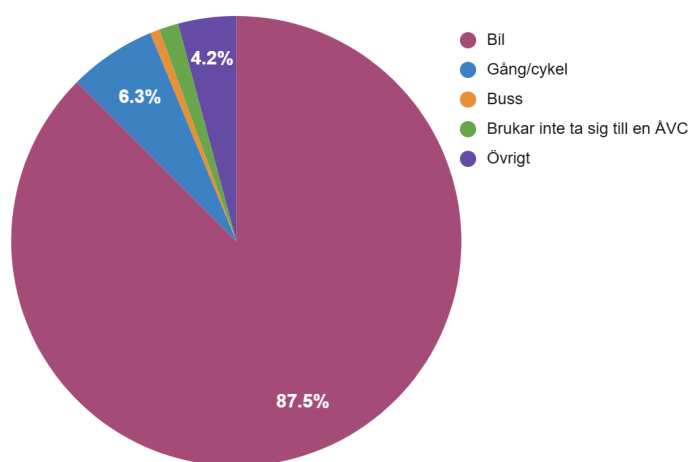

Figur 19: Biltillgång för de som bor i villa/radhus där "Ja, ibland" betyder cirka en gång i månaden och "Sällan" betyder cirka en gång om året

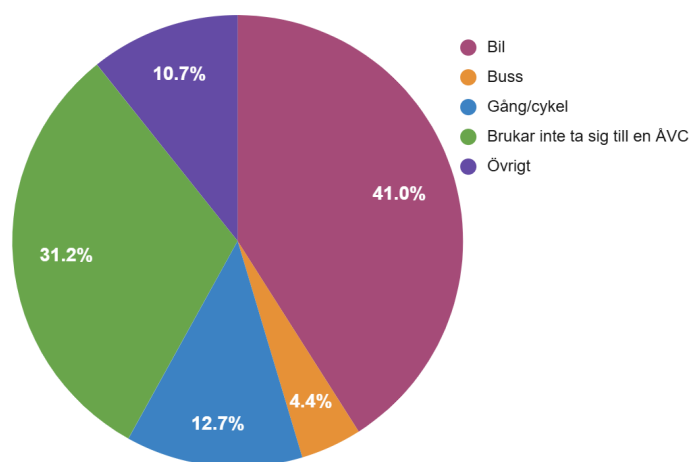

Figur 20: Biltillgång för de som bor i lägenhet där "Ja, ibland" betyder cirka en gång i månaden och "Sällan" betyder cirka en gång om året

När frågan om hur respondenterna brukar ta sig till en ÅVC ställdes svarade boende i villa att bil var deras val av transportsätt med en övervägande majoritet, se figur 21. Detta svarsalternativ är även störst för respondenterna boende i lägenhet (figur 22). En stor skillnad mellan svarsgrupperna är att alternativet att respondenten inte brukar ta sig till en ÅVC alls är betydligt större för boende i lägenhet än för boende i villa, 31.2% gentemot 1.4%. Även svarsalternativen för gång, cykel och buss är påtagligt större för gruppen boende i lägenhet. När det kommer till de övriga svaren är de väldigt lika varandra för båda svarsgrupperna och består till största del av att respondenten får tillgång till bil genom uthyrning, färdtjänst eller närstående. Även här är andelen av detta svarsalternativ mer än dubbelt så stort för boende i lägenhet än för boende i villa. En respondent svarade att den inte har körkort och därför inte kan ta sig in på ÅVC:n, vilket inte stämmer, se *kap 6.2.1.1*. Detta tyder på att Sysavs information inte når fram till boende i kommunen i den utsträckning som den borde.

Figur 21: Hur de som bor i villa/radhus brukar ta sig till en ÅVC

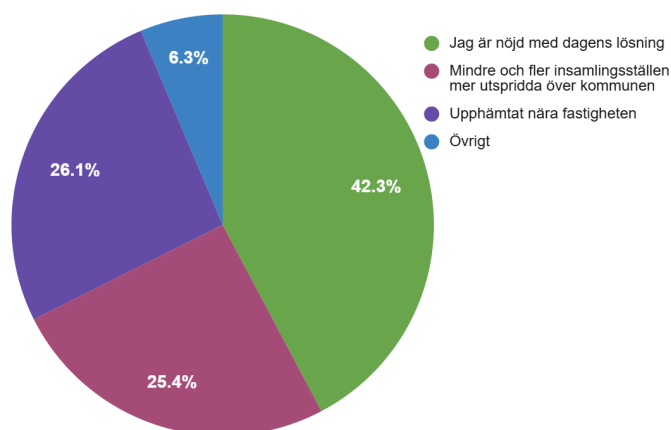
Figur 22: Hur de som bor i lägenhet brukar ta sig till en ÅVC

Figurer 23 och 24 visar resultatet av frågan hur respondenten hade velat lämna in sitt sällanavfall där ett av svarsalternativen var att de var nöjda med dagens lösning för insamling av sällanavfall och inte hade någon anmärkning. För boende i villa är andelen som svarade att de var nöjda 42.3% medan bara 19.8% av boende i lägenhet gav samma svar. Detta resultat vittnar om att det finns en utvecklingspotential för insamlingen av sällanavfall i Lunds kommun, i synnerhet för boende i lägenheter.

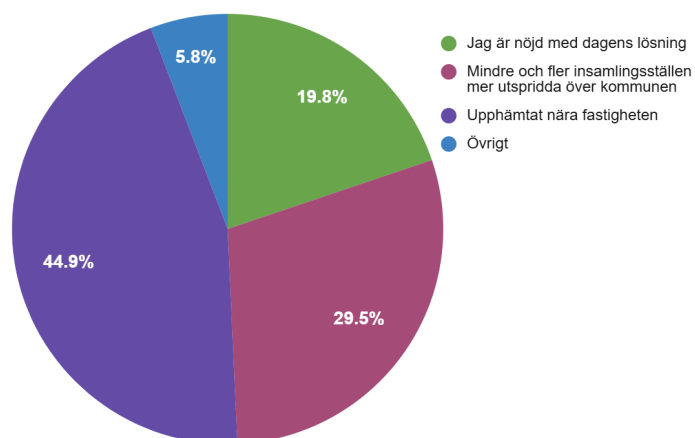
Svarsalternativet med störst andel för respondenter boende i lägenhet var att de vill ha sitt sällanavfall upphämtat nära fastigheten. En på fyra boende i villa valde också detta svarsalternativ, vilket tyder på att Lunds kommun, precis som Sysav, har svårt att nå ut med sin information till kommuninvånarna då detta är en tjänst som redan erbjuds för villa- och radhusägare, se *kap 6.2.2.3*.

Båda svarsgrupper valde alternativet "Mindre och fler insamlingsställen mer utspridda över kommunen" i liknande utsträckning, 25.4% för villa samt 29.5% för lägenhet. I flera av de övriga svaren respondenterna i villa ger föreslås en kombination av "Upphämtat nära fastigheten" och "Mindre och fler insamlingsställen mer utspridda över kommunen". En respondent beskriver en mobil ÅVC i sitt förslag som stannar på centrala platser i kommunens tätorter varje månad. För svarsgruppen som bor i lägenhet är

de övriga svaren liknande dem för svarsgruppen som bor i villa, men flera nämner att de hade velat ha något slags insamlingsställe som är närmare Lund centrum då det är svårt att ta sig till utkanten av staden med sitt sällanavfall utan bil där ÅVC:erna är placerade i dagsläget.

Figur 23: Hur de som bor i villa/radhus hade velat lämna in sitt sällanavfall

Figur 24: Hur de som bor i lägenhet hade velat lämna in sitt sällanavfall

Totalt av 352 svar kom det in 146 stycken fritextsvar på frågan “Har du andra idéer du vill framföra?”, varav 57 stycken var från boende i villa och 89 stycken var från boende i lägenhet. Generellt sett var fritextsvaren från boende i villa mer positiva än de från boende i lägenhet, vilket korrelerar med resultaten från föregående fråga. I tabell 1 har svaren på frågan sammanställts och kategoriserats beroende på vad respondenten föreslår eller önskar. För kategoriseringen behöver inte de specifika orden ha nämnts (till exempel “Mobil ÅVC” eller “Farligt avfall-bilen”), utan uppdelningen har gjorts baserat på beskrivningar.

Tabell 1: Sammanfattning av fritextsvaren på frågan "Har du andra idéer du vill framföra?"

Kategori	Antal gånger det nämns av boende i villa/radhus	Antal gånger det nämns av boende i lägenhet
Mobil ÅVC	6	10
Container vid fastigheten	2	17
Fler insamlingsställen	7	16
Bättre information	3	11
Bättre ingång för cykel på ÅVC	1	5
Upphämtat nära fastigheten	5	14
Bytesrum	0	4
Bättre öppettider på ÅVC, meröppet i Veberöd	9	2
Farligt avfall-bilen	2	2
Generellt klagomål/vill ha en bättre lösning	8	11
Utökad insamling av elavfall	9	1

Det finns flera kategorier där resultatet visar att respondenterna inte är medvetna om vad för tjänster som redan erbjuds av LRV. En av dessa kategorier är "Container vid fastigheten" som nämns två gånger av svarsgruppen villa och 17 gånger av svarsgruppen lägenhet. Som beskrivs i *kap 6.2.2.1* är detta en tjänst som erbjuds till villa- och radhusägare likväl som till bostadsrättsföreningar och hyresvärdar. Det var även fem respondenter boende i villa som svarade att de hade velat ha sitt sällanavfall upphämtat vid fastigheten, trots att detta också är en tjänst som redan erbjuds för denna svarsgrupp.

Kategorin "Bättre information" innefattar en blandning av svar där respondenten i fråga antingen inte vet vad som gäller för kommunen eller tycker att LRV och Sysav inte ger ut tillräcklig information. Exempel på det första alternativet är att respondenten inte vet att man kan komma in på en ÅVC utan körkort eller bil (beskrivs i *kap 6.2.1.1*), var man ska göra sig av med vissa fraktioner (mestadels textilavfall och elavfall) eller att man kan lämna saker till återbruk på en ÅVC. Exempel på det andra alternativet är att det behöver annonseras bättre när Farligt avfall-bilen står på specifika ställen, sorteringsguider uppsatta i miljörum för att förhindra felsortering samt generellt tydligare information både online men också på insamlingsplatser.

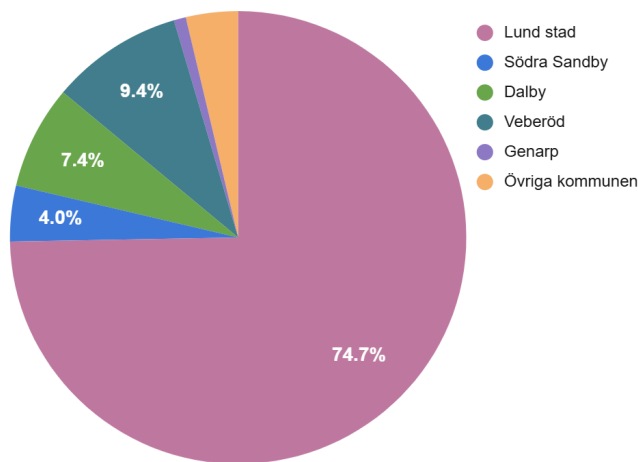
Resultaten från både figur 24 och tabell 1 visar att det främst är boende i lägenhet som har utmaningar med dagens insamlingsmetoder av sällanavfall och utifrån fritextsvaren är det mycket som tyder på att det har med tillgången till bil att göra då det nämns flertalet gånger. Det beskrivs att det är långt att ta sig till en ÅVC med skrymmande avfall och önskar därför fler insamlingsplatser alternativt att man kan få det

upphämtat nära fastigheten mot en avgift. Flera svar indikerar också en problematik som uppkommer då man tar cykeln till en ÅVC. Flera respondenter upplever att ingången till ÅVC:n är anpassad till bilar och känner sig utsatta eller inte säkra när de använder den med cykel. Både Gastelyckan och Gunnesbo ÅVC:er kritiseras när det kommer till inpassering för cykel eller fotgängare och det föreslås en separat ingång för denna grupp för att förenkla situationen och öka säkerheten.

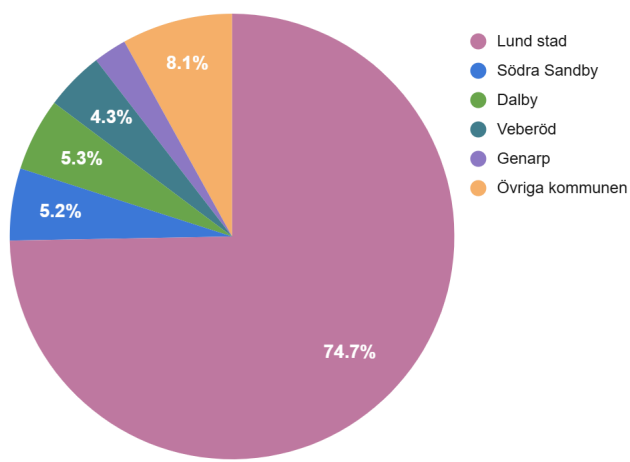
Totalt önskar tio respondenter, varav nio från svarsgruppen villa, en utökad insamling av elavfall. Flera önskar ett större antal insamlingsplatser och andra föreslår ett mindre kärl för elavfall, batterier och ljuskällor fastighetsnära. I Lunds kommun är det tillåtet att lägga avfall av denna fraktionen i en påse på sitt kärl vid hämtning av hushållsavfall (se *kap 6.2.3*), men detta är inget som annonseras om på kommunens hemsida, vilket förklarar varför respondenterna inte är medvetna om att detta är ett alternativ. Anledningen till att insamlingen av denna fraktion efterfrågas i större grad av boende i villa kan bero på att en del flerbostadshus redan har ett separat kärl för detta (se figur 11 i samma kapitel). Kostnaden av kärlet delas då upp på ett större antal boende, vilket gör det mer ekonomiskt befogat.

7.2. Geografisk jämförelse

Figur 25 visar den geografiska uppdelningen av enkätsvaren baserat på de postnummer som angetts. Tre fjärdedelar av alla svar kommer från boende i Lund stad, vilket stämmer väldigt bra överens med andelen av kommunens invånare som bor i staden, se figur 26. Av en tillfällighet råkar procentandelarna vara lika till en decimal. I övrigt kom det in fler svar från Dalby och Veberöd än vad som är representativt för befolkningsmängden och färre för Södra Sandby, Genarp och övriga kommunen. Detta beror med största sannolikhet på att biblioteksbesök gjordes i Dalby och Veberöd men inte i de andra tätorterna eller övriga kommunen.

Figur 25: Geografisk uppdelning av svaren baserat på postnummer

Figur 26: Invånarantal i Lunds kommun uppdelat på kommunens största tätorter (SCB, 2024; SCB, 2025a)

Tabell 2: Antal svar från de olika tätorterna och övriga kommunen

Geografisk plats	Antal svar
Lund stad	263
Södra Sandby	14
Dalby	26
Veberöd	33
Genarp	3
Övriga kommunen	13
Totalt	352

Tabell 2 visar antalet svar som kopplas till de fem största tätorterna i kommunen samt övriga landsbygden. Något som blir tydligt är att fler enkätsvar hade varit gynnsamt för att kunna dra representativa slutsatser utifrån resultaten. Detta är därför viktigt att ha som bakgrund när resultaten analyseras.

För att få en bild av om åsikterna skiljer sig beroende på var i kommunen respondenten bor presenteras svaren på enkätfrågorna för de olika tätorterna i *Bilaga C*:

Tätorternas svar. Generellt är det en högre andel av respondenterna som bor utanför Lund stad som lämnar in sitt sällanavfall på en ÅVC, en skillnad på minst 20% (Dalby) och max 47% (Genarp), jämfört med Lund stad där andelen är 52.9%. Detta sker trots att de två största ÅVC:erna med flest fraktioner är belägna i Lund. En på

fyra av respondenterna som bor i Lund stad svarar att deras sällanavfall är kvar hemma, vilket är en påtaglig skillnad från de andra geografiska områdena. Ytterligare en sak som sticker ut är att över 15% av respondenterna som bor i Dalby lägger sitt sällanavfall i restavfall, vilket är en betydligt större andel än alla andra geografiska svarsgrupper.

När det kommer till elavfall är det bara respondenter med postnummer i Lund stad som har svarat att de har en insamling genom brf eller hyresvärd. Detta är sannolikt på grund av det stora antalet lägenheter i staden. Färre än hälften av respondenterna boende i staden lämnar in sitt elavfall på en ÅVC, en på fyra har kvar det hemma och cirka nio procent lämnar det i butik eller i Samlaren. En handfull svar beskriver också att de lämnar både i butik eller Samlaren och på ÅVC. För de mindre tätorterna och övriga kommunen är det övervägande svaret ÅVC, men det förekommer även kombinationssvar där man, precis som i Lund, lämnar sitt elavfall både i butik eller Samlaren och på ÅVC.

Biltillgången skiljer sig väldigt mycket mellan de olika geografiska områdena i kommunen. För Lund stad svarade en tredjedel av respondenterna att de aldrig har tillgång till bil och resterande två tredjedelar har möjlighet att använda en bil minst en gång om året. Även i denna frågan är svaren från återstående svarsgrupper liknande varandra, i detta fall att en stor majoritet alltid har tillgång till bil. Ett liknande storleksförhållande kan ses i svaren till frågan "Hur tar du dig till återvinningscentralen?" där cirka hälften av Lundaborna och väldigt stora andelar av övriga svarsgrupper svarade bil. Detta mönster kan även ses i figur 3 i *kap 6.1* där det är tydligt att biltätheten är som lägst inne i Lund stad och blir högre ju längre ifrån staden man kommer.

Om man bortser från Genarp när det kommer till frågan angående hur respondenterna vill lämna in sitt sällanavfall (då det bara finns två svar att utgå ifrån för den frågan) är de som är nöjdast respondenterna boende i Veberöd. 51.5% av Veberödsborna uppger att de tycker att dagens lösning är tillräcklig, vilket är en stor skillnad från 7.7% som är den lägsta andelen av respondenter som är nöjda (övriga kommunen). En stor andel av respondenterna från övriga kommunen hade hellre sett att det fanns fler och mindre insamlingsställen utspridda över kommunen. Detta är ett alternativ som är populärt bland alla geografiska

svarsgrupper. I övrigt anger en av fyra av de som bor i Lund stad att de är nöjda med dagens lösning, en ungefär lika stor andel att de hade velat ha fler och mindre insamlingsställen, men den största andelen (41.4%) hade helst velat ha sitt sällanavfall upphämtat nära fastigheten. Majoriteten av dem är boende i lägenhet.

Inte helt oväntat kommer i princip alla fritextsvar som handlar om att förbättra öppettiderna på Veberöds ÅVC från respondenter med postnummer kopplade till just Veberöd. Annars verkar besökare på ÅVC:n nöjda med servicen. I tätorterna utan en ÅVC (Dalby och Södra Sandby) finns en tydlig önskan i fritextsvaren att ha någon typ av insamling lokalt. Mer specifikt nämns litet till medelstort sällanavfall som elavfall och textilavfall samt en otillgänglighet utan bil. I Dalby påpekas dessutom ett problem med dumpning av avfall som hade kunnat bero på distansen till närmaste ÅVC. På grund av den höga svarsfrekvensen för Lund stad är det från de respondenterna de allra flesta fritextsvaren kommer. Många av dem påtalar problematiken med att inte kunna frakta sitt sällanavfall till en ÅVC utan bil och hade velat ha en närmare insamling. Ett flertal föreslår någon typ av mobil lösning för sällanavfall.

8. Lösningsförslag för att öka tillgängligheten

8.1. Fördelar och nackdelar med dagens insamling av sällanavfall

Som beskrivits tidigare i rapporten bygger dagens insamling av sällanavfall i Lunds kommun huvudsakligen på att boende själva kan transportera både sig och sitt avfall till en ÅVC. Detta kompletteras med ytterligare valfria tjänster för en tilläggskostnad, som styckvis upphämtning av sällanavfall för dem som bor i villa eller radhus, samt möjlighet att beställa kärl/container till fastigheten. Vissa hyresvärdar har utökat sin service för sina hyresgäster genom att ha en plats nära fastigheten där boende kan lämna sällanavfall. LKFs återbruksrum är öppet för allmänheten och hade därför kunnat klassas som en kvartersnära ÅVC, medan AF Bostäders "Gröna rummet" bara är tillgänglig för hyresgästerna.

8.1.1. Den klassiska återvinningscentralen

Den största fördelen med en klassisk ÅVC är storleken och antalet fraktioner som kan samlas in. I och med att man kan lämna allt sällanavfall där behöver man inte ta sig till flera olika ställen, vilket kan vara ett problem med mindre anläggningar. Som tidigare nämnts finns det vissa brf:er och hyresvärdar som har platsen och ekonomin för att utöka den fastighetsnära insamlingen, men de kommer aldrig kunna samla in lika många fraktioner som en ÅVC, vilket potentiellt gör att den klassiska ÅVC:n alltid kommer att behövas. Utrymme för återbruk är en positiv aspekt då det främjar den cirkulära ekonomin och håller avfallet så högt upp i avfallstrappan som möjligt. Ytterligare en fördel är att det alltid ska finnas kunnig personal på plats under öppettider. Detta minskar risken för stölder, men också felsortering då chansen att fråga om hjälp erbjuds. Flera respondenter nämnde i fritextsvar att de upplever att boende i deras förening sorterar sitt avfall fel, vilket kan bero på okunskap.

Storleken på anläggningen kan dock också vara till dess nackdel då somliga ÅVC:er kan vara förvirrande och i vissa fall kan vara svåra att navigera. Dimensionen och anpassningen till bilar kan även medföra en säkerhetsrisk för fotgängare och cyklister som kan känna sig osäkra, speciellt i inpasseringen. För att minska denna osäkerhet hade man kunnat skapa en separat ingång för besökare utan bil. Eftersom att minska bilberoendet är ett tydligt uttalat mål från kommunens sida behöver kommunen också se till att det finns förutsättningar att leva utan bil. Detta gäller även att respondenterna generellt känner att det finns andra svårigheter att lämna sitt sällanavfall på en ÅVC om man inte har tillgång till bil, som till exempel utmaningar att frakta skrymmande avfall på en cykel eller med buss. Säkerheten för personal är också ett område med förbättringspotential då ÅVC:er inte är främmande för både inbrott och stölder, men också hot om våld. Detta är dock inte bara ett problem i Lunds kommun utan över hela landet. Taket på antalet besök kan också vara problematiskt för vissa besökare, men i och med att detta tak är relativt högt är det sannolikt att det är en väldigt liten andel som påverkas.

8.1.2. Styckvis hämtning samt containertjänst

Tjänsten för styckvis hämtning används i dagsläget till en relativt liten utsträckning, se figur 9 i *kap 6.2.2.3*. Trots detta nämns det i många av svaren i enkäten, både av boende i lägenhet men också boende i villa och radhus. Detta indikerar att det är en eftertraktad lösning då det inte kräver någon typ av transport av kunden. Problematiken kring informationsspridning är i detta fallet väldigt tydligt då det är många boende i villa och radhus som inte vet om att denna tjänst redan är tillgänglig för dem.

Att beställa en container eller kärl att ställa upp i närheten av bostaden är en tjänst som alla kommunens invånare har tillgång till, oavsett bostadssituation. Det finns en stor variation i vilka fraktioner som kan beställas och kostnaden av tjänsten anpassas till storleken och innehållet. Ytterligare en fördel för boende i Lunds kommun är att man kan få tillgång till Återbrukscontainern kostnadsfritt vid beställning av en grovavfallscontainer. En nackdel med containertjänsten är dock att det inte medföljer kunnig personal, vilket kan leda till felsortering eller att allt avfall dumpas i en container som annars hade kunnat gå till återbruk eller materialåtervinning.

En nackdel med både styckvis hämtning och beställning av containrar är att det tillkommer en kostnad. Å ena sidan kan det ses som exkluderande för de invånare som inte har de ekonomiska möjligheterna att betala för dessa tjänster, men å andra sidan har alla fortfarande tillgång till ÅVC:erna och sina 26 kostnadsfria besök om året. Kostnaden för utkörning är därmed befogad och tjänsten är ingenting som påtvingas invånarna.

8.2. Möjliga lösningar till framtiden

8.2.1. Utökning av fastighetsnära insamling

Som redogjorts för tidigare är det en stor andel av boende i lägenhet som önskar en tjänst för styckvis upphämtning av sällanavfallet nära fastigheten, se figur 24 i *kap 7.1*. En av svårigheterna med styckvis hämtning är att flerbostadshus ofta är belägna i tätbebyggda områden som är mer svåråtkomliga, där ett hämtningsfordon hade kunnat vara i vägen och störa trafiken eller andra människor i närområdet. Det som motsäger detta argument är att vanlig avfallshämtning redan sker i dessa områden med ett renhållningsfordon (sopbil) i normal storlek, och kärlen som töms för exempelvis restavfall eller förpackningar är vanligtvis större än de som töms för villor eller radhus. Det styckvisa sällanavfallet hade även kunnat hämtas med ett mindre fordon (förslagsvis en liten lastbil eller skåpbil) då det huvudsakliga syftet inte är att hämta stora mängder avfall i taget. Dessa fordon hade dessutom kunnat vara eldrivna, vilket gör att denna implementering inte skulle bidra till utsläppen av växthusgaser från transportsektorn.

En annan aspekt att ha i beaktning är att leverans av nyinköpta varor inte verkar ha samma problematik när det gäller framkomlighet. För att ytterligare poängtera detta undersöktes leveransalternativ från tre olika företag i olika branscher, en elektronikåterförsäljare (Elgiganten), en möbelåterförsäljare (IKEA), samt ett byggvaruhus (Bauhaus). Alla tre företag erbjuder hemleverans av varor till olika pris. Vid besök av företagens webbplatser för leverans står det ingenting om att företagen inte skulle leverera till tätbebyggda områden eller flerbostadshus, bara att det inte ska finnas några hinder som stoppar leveransfordonet att ta sig fram (BAUHAUS, u.å.; Elgiganten, u.å.b; IKEA, u.å.). Om vi som samhälle vill sträva efter att vara så högt upp på avfallstrappan som möjligt och att använda våra resurser på ett effektivt sätt är det därför en nödvändighet att förutsättningarna att göra sig av med sitt avfall på ett korrekt sätt ska vara minst lika enkelt som det är att köpa nya produkter.

Ytterligare en anledning till att styckvis upphämtning av sällanavfall inte erbjudits till boende i lägenhet är att det inte funnits ett sätt för privatpersoner själva att göra beställningen, den hade behövt gå genom sin brf eller hyresvärd (Rönmmar, personlig kommunikation, 11 maj 2026). Som beskrivet i *kap 6.2.2.3* finns tjänsten i Malmö och Burlövs kommuner, även för privatpersoner utan eget abonnemang. Projektet

är relativt nytt då det funnits sedan december 2025 och under de första tre månaderna användes tjänsten strax under 200 gånger (Sandra Kvarnström, enhetschef för Stadsutveckling Avfall på VA Syd, personlig kommunikation, 11 maj 2026). Av dessa 200 bokningar var två tredjedelar gjorda av villakunder, en tredjedel av lägenhetskunder och majoriteten av avfallet som hämtades var vitvaror. Med tanke på att resultaten från enkäten visade att det främst var boende i lägenhet som efterfrågade denna typ av tjänst samt att boende i villa har tillgång till bil i större utsträckning är uppdelningen av VA Syds bokningar anmärkningsvärd.

Baserat på enkätresultaten hade det varit mer troligt att en eventuell implementering av styckvis hämtning för flerbostadshus skulle vara mer populär för just boende i lägenhet. Det som säger emot det är den låga användningsstatistiken för dagens styckvisa hämtning (se figur 9 i *kap 6.2.2.3*), samt att även respondenter boende i villa svarade att de hade velat ha sitt sällanavfall upphämtat nära fastigheten. Det här är två saker som tyder på att allmänheten inte vet om att tjänsten erbjuds. Om tjänsten hade utvidgats och även inkluderat flerbostadshus på ett liknande sätt som i Malmö och Burlövs kommuner hade den från LRVs sida behövt marknadsföras så att invånarna i kommunen vet om att den finns. Denna marknadsföring hade sannolikt också uppmärksammat även villa- och radhusägare på tjänsten och ökat antalet som beställer styckvis upphämtning överlag.

I Stockholmsregionen har det funnits en liknande tjänst för styckvis upphämtning av sällanavfall för privatpersoner driven av Stockholm Vatten och Avfall (SVOA). Exemplet visar att implementering av tjänsten inte är helt riskfri då den togs bort på grund av för höga kostnader för företaget (kundtjänst på SVOA, personlig kommunikation, 13 maj 2026). Vad dessa höga kostnader berodde på är inte säkerställt, men det hade kunnat vara att entreprenören som var anlitad att samla in avfallet tog en för hög avgift eller att kostnaden av hämtningen för kunden var för låg. Om man jämför kostnaden för styckvis hämtning för privatpersoner genom VA Syd (180 kr i framkörningsavgift, därefter 60 kr per kolli) med kostnaden av hemleverans av nyinköpta varor finns det en skillnad. IKEA erbjuder leverans utan inbärning för 399 kr (leverans med lastbil vid köp för minst 99 kr) medan Elgigantens leverans till tomtgränsen för ett godtyckligt kylskåp är 199 kr (IKEA, u.å.; Elgiganten, u.å.a). Elgiganten erbjuder även att vid leverans av ny vara ta hand om den gamla produkten, vilket för ett kylskåp är 349 kr (Elgiganten, u.å.a). Denna tjänst går även att beställa separat genom kundtjänst eller i butik (Elgiganten, u.å.b). Med tanke på detta, och dagens kostnad av upphämtning för villa- och radhusägare, föreslås att prissättningen ses över för att fortsätta kunna vara rättvis för kunderna utan att riskera för höga kostnader för LRV.

För att bemöta önskningarna av en utökad insamling av elavfall, specifikt för boende i villa och radhus, kan inspiration komma från en närliggande region. Boende i Södra Smålands Avfall & Miljö- (SSAM-) regionen har en så kallad "påhågsbox" för batterier och ljuskällor, dock inte för annat elavfall. Detta finns även i andra regioner, SSAM används som exempel. Boxen ingår i avfallstaxan och hängs på kärl 2 när den är i behov av tömning (Kundtjänst på SSAM, personlig kommunikation, 24 april 2026). Metoden är något som undersöktes av Lunds kommun i början av 2000-talet men ansågs inte vara lämplig då det uppstod en brist på plats på renhållningsfordonet samt att kunderna inte använde boxen på sättet den var avsedd att användas enligt Rönmmar (personlig kommunikation, 11 maj 2026). Denna lösning hade ökat kostnaderna för Lunds kommun utan att öka inkomsterna, men fördelen med denna metod är att den är tydlig och i princip garanterad att öka nöjdheten hos invånarna som efterfrågar den. Å andra sidan finns det en chans att samma problem hade kunnat lösas med andra metoder som är mer ekonomiskt befogade.

8.2.2. Implementering av kvartersnära återvinningscentraler

En kvartersnära ÅVC är en bra lösning för att uppmuntra minskandet av bilberoendet då hela konceptet bygger på att den ska finnas nära till hands för boende i närområdet. Detta stärks ytterligare om man väljer att som på Nordhavn Nærgenbrugsstation i Köpenhamn inte tillåta att personer lämnar större skrymmande avfall som fraktats dit med bil, utan bara avfall som är litet nog att bäras dit själv. Detta lyfter dock problemet med vad man ska göra med sitt skrymmande avfall. Lösningen på detta hade kunnat vara ytterligare en anläggning för grovavfall, som Grovavfallspunkt Valkyriavägen i SÖRAB-regionen, eller att man lämnar det på en av de fyra ÅVC:erna som finns i kommunen idag. Mindre sällanavfall uppkommer generellt sett mer ofta än större, vilket gör att en kvartersnära ÅVC hade löst insamlingen av det mest förekommande sällanavfallet.

AF Bostäders Gröna rummet kan liknas vid en kvartersnära ÅVC då den fyller en liknande funktion, även om den inte är öppen för allmänheten. Eftersom återbruksaspekten av Gröna rummet verkar vara väldigt uppskattat (se *kap 6.2.2.2*) hade inspiration kunnat tas därifrån för att stanna så högt upp i avfallstrappan som möjligt.

Det finns dock nackdelar med denna insamlingsmetod, varav en är storleken på lokalen. För att kunna ha anläggningarna kvartersnära behöver de ligga i tätbebyggda områden, vilket ofta betyder brist på utrymme. Därför kan inte en kvartersnära ÅVC helt ersätta den klassiska, som fortfarande kommer att behövas för alla fraktioner som inte får plats i den kvartersnära. En annan nackdel är att det hade behövts byggas ett antal anläggningar i olika delar av tätbebyggda områden, vilket hade kostat mycket pengar. En tredje nackdel, som också har att göra med ekonomi är att man hade behövt ha kunnig personal på plats för att minska risken för felsortering och hjälpa besökare om det skulle behövas.

8.2.3. Implementering av en mobil återvinningscentral

En mobil ÅVC liknar en kvartersnära ÅVC i flera aspekter och har en gemensam nackdel i det begränsade utrymmet. En skillnad som finns är dock att en kvartersnära ÅVC inte kan utvidgas på samma sätt som en mobil ÅVC har möjlighet att göra. Det vanliga utbudet av fraktioner hade kunnat kompletteras med en grovavfallscontainer som körs av ett extra fordon och placeras vid den mobila ÅVC:n. Detta är något som hade kunnat ske med jämna mellanrum, men det hade kunnat vara ett problem om platsen för stoppet av den mobila ÅVC:n är för liten för ytterligare en container.

Att hitta ytor för den mobila ÅVC:n att stanna och ställa upp kan vara en svårighet som uppkommer, men eftersom det redan finns ett antal mobila ÅVC:er i Sverige borde idéer för platser kunna tas därifrån. Tiden för inlämning kommer troligtvis att vara utanför vanlig arbetstid (kvällar och helger), vilket gör att man hade kunnat be företag, organisationer eller verksamheter om tillåtelse att utnyttja parkeringar som ändå inte används under dessa timmar. I och med lagkravet angående insamling av förpackningar fastighetsnära kommer de ÅVS:er som finns i kommunen idag antagligen att flyttas eller tas bort då deras främsta syfte har varit att samla in förpackningar och returpapper från hushållen. Detta gör att nya ytor frigörs som hade kunnat användas av en mobil ÅVC. Att ha en yta som endast är avsedd att brukas någon gång i månaden är dock inte resurseffektivt, och det finns en risk att dessa ytor kommer att användas till något annat mer permanent.

Enkätresultaten har etablerat att det finns en problematik när det kommer till informationsspridning från LRV till invånarna. En förutsättning att konceptet med en mobil ÅVC ska fungera är att allmänheten vet när och var insamlingen ska ske, vilket är varför kommunikationen behöver förbättras. Även i denna aspekt kan man betrakta hur andra regioner sprider sin information om uppställningsplatser och använda sig av flera olika metoder för att nå ut till så många invånare i kommunen som möjligt. Det hade även underlättat om det fanns ett fast schema för tid och plats för att minska risken för misskommunikation. Att dumpningar av avfall kan ske på platsen som den mobila ÅVC:n ska ställas upp på innan den utsatta tiden är en svårighet som Avfall Sverige (2018) har rapporterat om men ännu inte har en tydlig lösning på. Detta är något som försämrar arbetsmiljön för personal och tar tid att städa upp.

En tydlig fördel med en mobil ÅVC jämfört med en kvartersnära är att det bara behöver framställas en anläggning, vilket innebär en lägre kostnad för implementering. Däremot behöver man betala lön till personalen som fraktar och bemannar den mobila ÅVC:n, men då tillkommer också nyttorna med att ha kunnig personal på plats som kan hjälpa till med sortering och korrekt hantering av avfallet. Om den ska samla in en större mängd farligt avfall är det dessutom krav på att personalen har behörighet för hantering av farligt gods (Avfall Sverige, 2018).

En mobil lösning hade utöver detta kunnat klara upp problemet med en utökad insamling av elavfall för boende i villa eller radhus då det är större chans att ett av stoppen på rundan som den mobila ÅVC:n skulle köra är i ett villaområde än att man skulle bygga en hel kvartersnära ÅVC för samma område. Om detta är en lösning som hade tillfredsställt villa- och radhusägare hade andra lösningar, som till exempel en påhängsbox inte varit nödvändiga.

I nuläget verkar det som att det inte finns någon lösning som helt ersätter den klassiska ÅVC:n då även den mobila varianten har en begränsad volym för insamling och inte kan ta emot avfall som är mer skrymmande. Precis som den kvartersnära ÅVC:n samlar den in de fraktioner av sällanavfall som uppkommer oftast, samtidigt som den är billigare, mer mångsidig och har en större tillgänglighet för människor i olika boendesituationer, vilket ger den en tydligt fördel gentemot den kvartersnära ÅVC:n.

9. Utvärdering av metod och resultat

Med tanke på den låga svarsfrekvensen finns det mycket i metoden som hade kunnat förbättras när det kommer till enkäten. I och med att utskicket av LRVs nyhetsbrev gick ut till alla invånare i Lunds kommun var svarsfrekvensen endast 0.28%, vilket är extremt lågt. Denna procentsats är dock baserat på hela befolkningen, för att få en mer representativ bild hade man kunnat utesluta barn eller dividera antal svar på antal hushåll. Om man gör beräkningen igen men delar på antal hushåll får man istället en svarsfrekvens på 0.58%, vilket är större, men fortfarande inte i närheten av att vara representativ.

Svarsfrekvenserna inkluderar alla svar, även de som samlades in via internet och besöksankäterna. Det kan finnas flera anledningar till att andelen som svarade på enkäten är låg, till exempel enkätens tillgänglighet och en annan svårigheterna att nå ut till befolkningen. I det samhälle vi lever i finns det ett överflöd av information och våra hjärnor försöker ständigt filtrera ut vad som är av vikt och vad som kan försummas. Eftersom det inte finns någon tydlig "morot eller piska" kopplad till enkäten är den enkel att förbise, om den läggs märke till över huvud taget.

Det fördes inte statistik över hur många av de som tillfrågades faktiskt fyllde i enkäten under besöken på biblioteken och invigningen av lekplatsen Tippen, men författarens känsla är att en mycket större andel människor har svårt att säga nej när det är en människa som frågar än att undvika en länk på internet eller en QR-kod på ett nyhetsbrev. Det hände att personer svarade nej vid frågan, men antalet var ytterst få.

Ett annat problem när det kommer till svaren genom nyhetsbrevet är att det potentiellt är för många steg att gå igenom innan man kommer till enkäten. Denna metod förlitar sig på att man tar in sin post, läser hela nyhetsbrevet då enkäten var placerad i slutet, skannar QR-koden och sedan fyller i enkäten. För gemene man kan detta vara för många steg och ta för lång tid jämfört med vad man själv får ut av att fylla i enkäten.

Geografiskt sett var svaren förhållandevis representativa, speciellt för Lund stad (se figurer 25 och 26 i *kap 7.2*). Den tätort som utmärker sig mest angående antal svar är Genarp som bara hade tre enkätsvar med postnummer kopplade till tätorten. Både Dalby och Veberöd är överrepresenterade i enkätsvaren, och tillsammans med antalet svar från Genarp ger detta en stark indikation att biblioteksbesöken gjorde skillnad i svarsfrekvensen. Anledningen till att Genarp bibliotek inte besöktes var på grund av tidsbrist, men med resultatet i hand hade fler besöksenkäter ökat antalet svar.

Eftersom enkäten är baserad på ett ämnesområde med utvecklingspotential är det troligt att de som är mest benägna att dela med sig av sina åsikter är de som är missnöjda med dagens lösning. Då målet med enkäten var att få en så representativ bild av opinionen i kommunen som möjligt är alla svar och åsikter lika mycket värda, men det är förståeligt att invånarna tolkar det som att LRV bara eftersöker förbättringsförslag och att deras åsikt om att allt är bra inte skulle ge något. Det är också de som har något att klaga på som har mest att vinna på att fylla i en enkät av denna typ då att lyfta sin åsikt i detta fallet möjligtvis kan leda till en förbättring av systemet. Denna "morot" finns inte på samma sätt för de som är nöjda med dagens insamlingsmetod då de inte söker en förändring. Ytterligare en grupp som kan vara mer benägna att svara på enkäten är de som är intresserade av avfallshantering och resursanvändning i allmänhet.

I kvalitetsrapporten från 2024 (Lunds kommun, 2024) presenteras svaren av några liknande frågor kopplade till avfallsinsamling i kommunen. 1 614 personer tillfrågades att delta i undersökningen där 613 valde att medverka, vilket ger en svarsfrekvens på 38%. Svaren är dessutom viktade för att öka representativiteten av vissa grupper. 2024 svarade 47% av respondenterna ja på frågan “Möjligheten att återvinna avfall utan transport med bil är bra”. Det finns ingen direkt jämförbar fråga i enkäten gjord för denna studie, men båda resultaten visar på utmaningar i hantering av sällanavfall, specifikt i tillgänglighet, vilket styrker resultaten från denna studie.

10. Slutsatser

Dagens insamling av sällanavfall i Lunds kommun är centrerad runt en klassisk återvinningscentral, med ett antal tilläggstjänster som erbjuds av Lunds renhållningsverk. Den främsta utmaningen med detta system är tillgängligheten och transportmöjligheterna från hemmet till insamlingsplatsen. I och med att biltätheten är låg i flera områden i kommunen (främst i Lund stad) och för vissa befolkningsgrupper (studenter, äldre och boende i lägenhet) är insamlingen av sällanavfall ett område med förbättringspotential, för att alla i kommunen ska ha tillgång till samma service.

Enkätresultaten visar på att boende i lägenhet har större utmaningar än boende i villa eller radhus. Detta syns tydligast i resultatet på frågan "Hur hade du velat lämna in ditt sällanavfall?" där bara en på fem respondenter boende i lägenhet ansåg sig nöjda med dagens system medan två på fem respondenter boende i villa eller radhus valde samma alternativ. Båda svarsgruppernas resultat tyder dock på att det finns en utvecklingspotential för alla invånare. För boende i lägenhet är det ett vanligt önskemål att få sitt sällanavfall upphämtat vid fastigheten, följt av mindre och fler insamlingsställen utspridda över kommunen, vilket tyder på att en lösning där transporten inte är nödvändig är eftertraktad.

Att utöka den redan befintliga tjänsten för styckvis upphämtning av sällanavfall till att även inkludera flerbostadshus hade varit fördelaktigt av flera olika anledningar. Delvis bemöter man en begäran från kommunens invånare, vilket ökar nöjdheten. För att minska klyftorna i tillgängligheten och göra servicen för avfall mer jämlik bör fokus vara på boende i lägenhet. Detta på grund av att de generellt har en lägre biltillgång och att det befintliga insamlingssystemet är mer anpassat efter bilägare. De utmaningar som kan uppstå med metoden är framkomlighet i tätbebyggda områden, en ökad kostnad för LRV och bokning av hämtning för privatpersoner. Lösningarna som föreslås inkluderar mindre fordon vid hämtning, prissättning som är rättvis för både kunden och LRV, samt att ta inspiration från VA Syds bokningssystem.

För att komplettera utökningen av styckvis hämtning föreslås en implementering av en mobil återvinningscentral då det hade löst många av problemen som lyfts i resultatet. En mobil ÅVC kan ta emot de flesta fraktioner av sällanavfall som uppkommer relativt ofta, och den går att utöka med ytterligare containrar för till exempel grovavfall. Metoden är förhållandevis billig då det är samma anläggning som kör runt mellan de olika platserna av kunnig personal som också är på plats under tiden för insamling. Två svårigheter kring en mobil ÅVC kan vara att hitta yta att sätta upp den på och att se till att informationen kring insamlingen når ut till befolkningen. Tack vare att det redan finns ett antal mobila ÅVC:er i drift i Sverige borde det också finnas gott om alternativ för lösningar att lösa dessa problem.

11. Referenser

AF Bostäder (2026). *Gröna rummet – grovavfall och återbrukshylla*.

<https://www.afbostader.se/att-bo-hos-oss/boendeinformation/avfallssortering/grovavfallsstation-grona-ruummet/> [Hämtad 2 mars 2026].

Arbetsmiljöverket (2026). *Litiumjonbatterier och bränder*.

<https://www.av.se/halsa-och-olycksfall/brand-och-explosion/litiumjonbatterier-och-brander/> [Hämtad 17 mars 2026].

ARC (u.å.). *Nordhavn Nærgenbrugsstation*. [Nordhavn Nærgenbrugsstation - ARC](#) [Hämtad 19 maj 2026].

Avfall Sverige (2013). *Kvarternära återvinningscentraler* (Rapport U2013:18, Avfall Sveriges utvecklingssatsning). Avfall Sverige. ISSN 1103-4092.

Avfall Sverige (2018). *Goda exempel på mobil återvinningscentral* (Rapport 2018:37, Avfall Sveriges utvecklingssatsning). Avfall Sverige. ISSN 1103-4092.

Avfall Sverige. (2024). *Återvinningscentraler*.

<https://www.avfallsverige.se/fakta-statistik/insamling/atervinningscentraler/> [Hämtad 11 februari 2026].

Avfall Sverige (2025a). *Energiåtervinning – avfallsbehandling*. Avfall Sverige.

<https://www.avfallsverige.se/fakta-statistik/avfallsbehandling/energiatervinning/> [Hämtad 28 januari 2026].

Avfall Sverige (2025b) *Kommunalt avfall under producentansvar*. Avfall Sverige.

<https://www.avfallsverige.se/fakta-statistik/insamling/kommunalt-avfall-under-producentansvar/> [Hämtad 25 februari 2026].

Avfall Sverige (2025c). *Ordlista*. Avfall Sverige. <https://www.avfallsverige.se/fakta-statistik/ordlista> [Hämtad 30 januari 2026].

Avfall Sverige (2025d). *Säkerhet på återvinningscentraler: statistik och insatser mot stölder, skadegörelse, hot och våld*. (Rapport 2025:04., Avfall Sverige utvecklingssatsning). Avfall Sverige. ISSN 1103-4092.

Avfall Sverige (2026a). *Energiåtervinning*.

<https://www.avfallsverige.se/fakta-statistik/avfallsbehandling/energiatervinning/> [Hämtad 15 april 2026].

Avfall Sverige (2026b). *Insamling av kommunalt avfall från hushåll*.

<https://www.avfallsverige.se/avfallshantering/insamling/> [Hämtad 9 april 2026].

BAUHAUS (u.å.). *Leveranser*. <https://www.bauhaus.se/leveranser#hur-levereras-min-bestallning> [Hämtad 11 maj 2026].

Bookhagen, B., Bastian, D., Buchholz, P., Faulstich, M., Oppen, C., Irrgeher, J., Prohaska, T. & Koeberl, C. (2020) Metallic resources in smartphones. *Resources Policy*, 68, 101750. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2020.101750> [Hämtad 27 februari 2026].

Dahmström, K. (2005). *Från datainsamling till rapport - att göra en statistisk undersökning*. 4e upplagan, Studentlitteratur.

Elgiganten (u.å.a). *Kassa*. <https://www.elgiganten.se/kundtjanst/kassa> [Hämtad 13 maj 2026].

Elgiganten (u.å.b). *Leverans- och installationsavtal*. <https://www.elgiganten.se/kundtjanst/leverans-och-installationsavtal> [Hämtad 11 maj 2026].

El-Kretsen (2026) *Insamling av elavfall i butik*. <https://www.el-kretsen.se/insamling-av-elavfall-i-butik> [Hämtad 25 februari 2026].

Europaparlamentet (2023) *Kretsloppssamhället: definition, betydelse och nytta*. <https://www.europarl.europa.eu/topics/sv/article/20151201STO05603/kretsloppssamhallet-definition-betydelse-och-nytta> [Hämtad 2 mars 2026].

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd (2008). *Direktiv 2008/98/EG om avfall och om upphävande av vissa direktiv*. Europeiska unionens officiella tidning, L 312, 22.11.2008, s. 3–30. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32008L0098> [Hämtad 26 januari 2026].

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd (2012). *Direktiv 2012/19/EU om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE)*. Europeiska unionens officiella tidning, L 197, 24.7.2012, s. 38–71. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:32012L0019> [Hämtad 29 januari 2026].

Europeiska kommissionen (u.å.). *Hur EU-lagstiftningen genomförs*. European Commission. https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law_sv [Hämtad 29 januari 2026].

Europeiska rådet (2025). *Fit for 55*. <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/green-deal/fit-for-55-the-eu-plan-for-a-green-transition/> [Hämtad 13 april 2026].

Hearn, E. & Whitfield, B. (2024). *Nominal Data vs. Ordinal Data: What's the Difference?*. Built In. Uppdaterad 27 november 2024. <https://builtin.com/data-science/nominal-vs-ordinal-data> [Hämtad 19 mars 2026].

Höst, M., Regnell, B. & Runesson, P. (2006). *Att genomföra examensarbete*. Studentlitteratur.

IKEA (u.å.). *Hemleverans eller hämta själv*.

<https://www.ikea.com/se/sv/customer-service/services/delivery/> [Hämtad 11 maj 2026].

Kumar, A., Holuszko, M. & Croce Romano Espinosa, D. (2017) E-waste: An overview on generation, collection, legislation and recycling practices. *Resources, Conservation and Recycling*, 122, 32–42.

<https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2017.01.018> [Hämtad 27 februari 2026].

Lunds kommun (2024). Kvalitetsrapport 2024. [Kvalitetsrapport 2024](#) [Hämtad 5 maj 2026]

Lunds kommun (2025a) *Grönt kort Genarp återvinningscentral*.

<https://lund.se/bygga-och-bo/avfall-och-atervinning/atervinningscentraler--och--stationer/gront-kort-genarp> [Hämtad 25 februari 2026]

Lunds kommun (2025b). *Sortera ditt avfall*. Lunds kommun.

<https://lund.se/bygga-och-bo/avfall-och-atervinning/sortera-och-minimera-avfall/sortera-ditt-avfall> [Hämtad 30 januari 2026].

Lunds kommun (2025c). *Tillsammans för klimatet*. [Tillsammans för klimatet](#) [Hämtad 14 april 2026].

Lunds kommun (2025d). *Återvinningscentraler och återvinningsstationer*. Lunds kommun.

<https://lund.se/bygga-och-bo/avfall-och-atervinning/atervinningscentraler--och--stationer> [Hämtad 30 januari 2026].

Lunds kommun (2026a) *Fler avfallstjänster för dig som bor i villa eller radhus*.

<https://lund.se/bygga-och-bo/avfall-och-atervinning/abonnemang-och-tjanster-for-dig-i-villa-och-radhus/for-dig-som-bor-i-villa-eller-radhus> [Hämtad 25 februari 2026].

Lunds kommun (2026b). *När vi våra mål?* [När vi våra mål?](#) [Hämtad 14 april 2026].

Lunds kommun (2026c) *Tilläggstjänster för företag och fastighetsägare*.

<https://lund.se/foretag-och-naringsliv/for-dig-som-har-verksamhet-eller-foretag/avfall-och-atervinning-for-foretag/avfallstjanster-for-foretag-och-fastigheter/tillaggstjanster-avfall> [Hämtad 25 februari 2026].

Nationalencyklopedin (u.å.). *Kommunmedlem*.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/kommunmedlem> [Hämtad 27 mars 2026].

Naturvårdsverket (2004). *Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall (NFS 2004:4)*. Naturvårdsverkets författningssamling. Utkom från trycket 14 maj 2004. <https://www.naturvardsverket.se/4ac19f/globalassets/nfs/2004/nfs2004-4.pdf> [Hämtad 30 januari 2026].

Naturvårdsverket (2018). *Vägledning för tillämpning av föreskrifterna (2018:11) om yrkesmässig lagring och behandling av elavfall som omfattas av producentansvar.*

<https://www.naturvardsverket.se/globalassets/vagledning/avfall-och-kretslopp/vagledning-behandling-elavfall.pdf> [Hämtad 17 mars 2026].

Naturvårdsverket (2024). *Styrmedel.* <https://www.naturvardsverket.se/om-miljoarbetet/styrmedel/> [Hämtad 13 maj 2026].

Naturvårdsverket (2025a). *Avfallsförbränning och deponering i EU:s utsläppshandelssystem - Fördelar och nackdelar.* [Avfallsförbränning och deponering i EU:s utsläppshandelssystem - Fördelar och nackdelar](#) [Hämtad 15 april 2026].

Naturvårdsverket (2025b). *Producentansvar – från avfall till cirkulär ekonomi.* Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/cirkular-ekonomi/producentansvar---fran-avfall-till-cirkular-ekonomi/> [Hämtad 29 januari 2026].

Naturvårdsverket. (2025c). *Producentansvarsorganisation för elutrustning.* <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/producentansvar/producentansvar-for-elutrustning/p/roducentansvarsorganisation-for-elutrustning/> [Hämtad 11 februari 2026].

Naturvårdsverket (2025d) *Vad är en cirkulär ekonomi?* <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/cirkular-ekonomi/vad-ar-en-cirkular-ekonomi/> [Hämtad 2 mars 2026].

Naturvårdsverket (2026a). *Fakta om kadmium och kadmiumföreningar.* <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/miljogifter/metaller/kadmium/> [Hämtad 17 mars 2026].

Naturvårdsverket (2026b). *Fakta om kvicksilver.* <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/miljogifter/metaller/kvicksilver/> [Hämtad 17 mars 2026].

SFS 1998:808. *Miljöbalk.* Klimat- och näringslivsdepartementet. Hämtad från Sveriges riksdag [t.o.m. SFS 2026:507].

SFS 2017:725. *Kommunallag.* Finansdepartementet. Hämtad från Sveriges riksdag [t.o.m. SFS 2026:149].

SFS 2020:614. *Avfallsförordning.* Klimat- och näringslivsdepartementet. Hämtad från Sveriges riksdag [t.o.m. SFS 2026:368].

SFS 2022:1276. *Förordning om producentansvar för elutrustning.* Klimat- och näringslivsdepartementet. Hämtad från Sveriges riksdag [t.o.m. SFS 2026:365].

Sopor.nu (2026). *En felsorterad lustgastub kan orsaka explosion.* <https://www.sopor.nu/nyheter/en-felsorterad-lustgastub-kan-orsaka-explosion/> [Hämtad 17 mars 2026].

Statistiska centralbyrån (u.å.). *DeSO i Statistikdatabasen*. [DeSO i Statistikdatabasen](#) [Hämtad 20 mars 2026].

Statistiska centralbyrån. (2024). *Statistiska tätorter 2023, befolkning, landareal, befolkningstäthet per tätort [Dataset]*. [Tätorter och småorter](#) [Hämtad 28 april 2026]

Statistiska centralbyrån. (2025a). *Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968 - 2024 [Dataset]*. Statistikdatabasen. [Folkmängden efter region, civilstånd, ålder och kön. År 1968 - 2024. PxWeb](#) [Hämtad 10 april 2026]

Statistiska centralbyrån. (2025b). *Personbilar, registrerade på folkbokförda personer 31 december, efter status och region. År 2024 - 2025 [Dataset]*. Statistikdatabasen. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_TK_TK1001_TK1001Z/PersBilarDesoN/ [Hämtad 3 mars 2026]

Statistiska centralbyrån. (2026). *Folkmängden per region efter ålder och kön. År 2010 - 2025 [Dataset]*. Statistikdatabasen. [Folkmängden per region efter ålder och kön. År 2010 - 2025. PxWeb](#) [Hämtad 3 mars 2026]

Sundbyberg Avfall och Vatten (2025). *Grovavfallspunkt Valkyriavägen*. <https://www.savab.se/lagenhet/avfall/grovavfallspunkt/> [Hämtad 11 mars 2026].

Sundbyberg Avfall och Vatten (2026). *Returpunkten*. <https://www.savab.se/lagenhet/avfall/returpunkten/> [Hämtad 11 mars 2026].

Sveriges miljömål (2026). *Giftfri miljö*. <https://www.sverigesmiljomal.se/miljomalen/giftfri-miljo/> [Hämtad 17 mars 2026].

Sveriges riksdag (2001). *Förordning (2001:512) om deponering av avfall*. Svensk författningssamling. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001512-om-deponering-av-avfall_sfs-2001-512/ [Hämtad 30 januari 2026].

Sweco (2026). *Framtidsutredning av ändamålsenlig ÅVC-lösning för de östra delarna av Lunds kommun*. Rapport framtagen på uppdrag av Lunds Renhållningsverk, Lunds kommun. 6 mars 2026.

Sysav (u.å.a). *Blandat inert – inertia material*. Sysav. <https://www.sysav.se/foretag/sorteringsguiden-for-foretag/fraktion/inerta-material/blandat-inert> [Hämtad 30 januari 2026].

Sysav (u.å.b). *Grovavfall*. Sysav. <https://www.sysav.se/privat/sorteringsguiden-for-hushall/kategori/grovavfall> [Hämtad 30 januari 2026].

Sysav (u.å.c) *Passersystem vid Sysavs återvinningscentraler*. <https://www.sysav.se/privat/atervinningscentraler/passersystem-vid-sysavs-atervinningscentraler/> [Hämtad 24 februari 2026].

- Sysav (2016) *Stölder på återvinningscentraler – ett dubbelt problem*.
<https://www.sysav.se/om-oss/press-och-media/nyheter/stoelder-pa-atervinningscentraler-ett-dubbelt-problem/> [Hämtad 25 februari 2026].
- Sysav (2026a). *Farligt Avfall-bilen*. <https://www.sysav.se/privat/lamna-avfall/farligt-avfall-bilen/> [Hämtad 16 mars 2026].
- Sysav (2026b). *Farligt avfall - Så här gör du*. [Farligt avfall - Så här gör du | Sysav – tar hand om och återvinner avfall](#) [Hämtad 17 mars 2026].
- Sysav (2026c) *Samlaren – Insamling i butik*.
<https://www.sysav.se/privat/produkter-tjanster/samlaren-insamling-i-butik/> [Hämtad 26 februari 2026].
- Sysav (2026d) *Återvinningscentral | Lund, Gastelyckan | Sysav – tar hand om och återvinner avfall*.
<https://www.sysav.se/privat/atervinningscentraler/lund-gastelyckan/> [Hämtad 24 februari 2026].
- Sysav (2026e) *Återvinningscentral | Lund, Gunnesbo | Sysav – tar hand om och återvinner avfall*.
<https://www.sysav.se/privat/atervinningscentraler/lund-gunnesbo/> [Hämtad 24 februari 2026].
- SÖRAB (2026). *Returpunkt Solna Centrum*.
<https://www.sorab.se/start/hushall/vara-anlaggningar/returpunkt-solna-c/> [Hämtad 11 mars 2026].
- VA SYD (2026a). *Grovavfall*. <https://www.vasyd.se/Artiklar/Avfall/Grovavfall> [Hämtad 28 april 2026].
- VA SYD (2026b). *Pop-up Returen – en turnerande avfallstjänst*.
<https://www.vasyd.se/Artiklar/Pop-up-Returen> [Hämtad 16 mars 2026].
- Weir, K. (2025). *Self-determination theory: A quarter century of human motivation research*. American Psychological Association. [Self-determination theory: A quarter century of human motivation research](#) [Hämtad 6 april 2026].

Bilaga A: Enkätfrågorna

Som tidigare beskrivet fanns enkäten både i pappersform och som webbenkät. Pappersversionen fanns i två olika versioner, en för boende i villa/radhus och en i boende för lägenhet, se figurer 27-30. Webbenkäten var utformad på så sätt att beroende på vad man svarade på frågan "Vad är din boendesituation?" skickades respondenten automatiskt vidare till överensstämmande frågor.

Enkät angående sällanavfall - villa/radhus

Syftet med denna enkät är att få en bild av vad kommunens invånare tycker om insamlandet av sällanavfall (dvs inte restavfall, matavfall eller förpackningar, utan tex grovavfall, elavfall och trädgårdsavfall). Enkäten är anonym och postnummer samlas bara in för att veta om läget är olika i olika delar av kommunen. Tidsåtgång: ca 2 min.

Vad är ditt postnummer?

Vad gör du med ditt sällanavfall idag?

- ☐ Lämnar det på återvinningscentral
- ☐ Det hämtas hemma av mig av kommunen mot avgift
- ☐ Läger det i restavfall
- ☐ Vet inte, det är kvar hemma

Vad gör du med ditt elavfall idag?

- ☐ Lämnar det på återvinningscentral
- ☐ Lämnar in i butik (elektronikbutik eller Samlaren i matvarubutik)
- ☐ Läger det i restavfall
- ☐ Vet inte, det är kvar hemma

Har du tillgång till bil?

- ☐ Ja, alltid
- ☐ Ja, ibland (ca en gång i månaden)
- ☐ Sällan (ca en gång om året)
- ☐ Nej

Hur tar du dig till återvinningscentralen?

- ☐ Bil
- ☐ Buss
- ☐ Gång/cykel
- ☐ Jag brukar inte ta mig till återvinningscentralen

Hur hade du velat lämna in ditt sällanavfall?

- ☐ Jag är nöjd med dagens lösning
- ☐ Upplämnat nära fastigheten
- ☐ Mindre och fler insamlingsställen mer utspridda över kommunen
- ☐ Annat:

Har du andra idéer du vill framföra?

Tack för din medverkan!

Figur 27: Framsidan av pappersversionen av enkäten för boende i villa/radhus

Figur 28: Baksidan av pappersversionen av enkäten för boende i villa/radhus

Enkät angående sällanavfall - lägenhet

Syftet med denna enkät är att få en bild av vad kommunens invånare tycker om insamlandet av sällanavfall (dvs inte restavfall, matavfall eller förpackningar, utan tex grovavfall, elavfall och trädgårdsavfall). Enkäten är anonym och postnummer samlas bara in för att veta om läget är olika i olika delar av kommunen. Tidsåtgång: ca 2 min.

Vad är ditt postnummer?

Vad gör du med ditt sällanavfall idag?

- ☐ Lämnar det på återvinningscentral
- ☐ Hämtning genom bostadsrättsförening eller hyresvärd
- ☐ Läger det i restavfall
- ☐ Vet inte, det är kvar hemma

Vad gör du med ditt elavfall idag?

- ☐ Lämnar det på återvinningscentral
- ☐ Lämnar in i butik (elektronikbutik eller Samlaren i matvarubutik)
- ☐ Läger det i restavfall
- ☐ Vet inte, det är kvar hemma

Har du tillgång till bil?

- ☐ Ja, alltid
- ☐ Ja, ibland (ca en gång i månaden)
- ☐ Sällan (ca en gång om året)
- ☐ Nej

Hur tar du dig till återvinningscentralen?

- ☐ Bil
- ☐ Buss
- ☐ Gång/cykel
- ☐ Jag brukar inte ta mig till återvinningscentralen

Hur hade du velat lämna in ditt sällanavfall?

- ☐ Jag är nöjd med dagens lösning
- ☐ Upphämtat nära fastigheten
- ☐ Mindre och fler insamlingsställen mer utspridda över kommunen
- ☐ Annat:

Har du andra idéer du vill framföra?

Tack för din medverkan!

Figur 29: Framsidan av pappersversionen av enkäten för boende i lägenhet

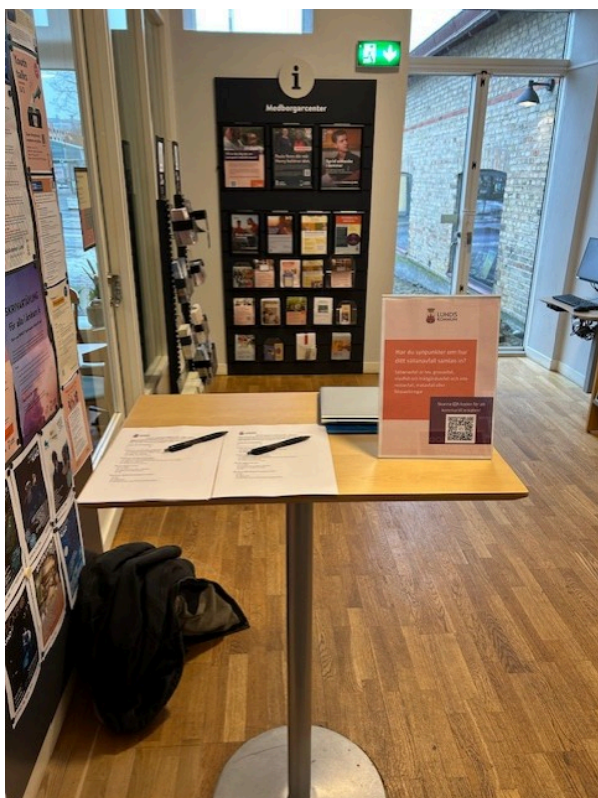
Figur 30: Baksidan av pappersversionen av enkäten för boende i lägenhet

Bilaga B: Svarsfrekvens på bibliotek samt bilder

Tabell 3: Antal ifyllda enkäter på de olika biblioteken

Bibliotek	Antal digitala	Antal skriftliga	Totalt	Tid
Dalby	3	14	17	14:00-16:10
Klostergården	0	10	10	14:00-16:05
Linero	0	6	6	14:00-16:00
Stadsbiblioteket	1	15	16	14:00-16:03
Veberöd	0	6	6	13:55-16:00
Norra fåladen	0	8	8	14:00-16:15
Totalt för biblioteken:	4	59	63	12 h & 38 m

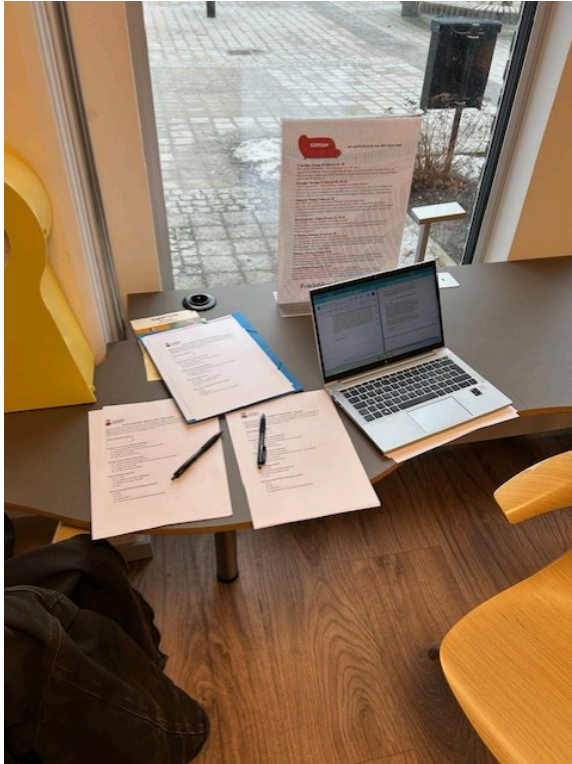
Nedan följer bilder på biblioteken där enkätsvaren samlades in.

Figur 31: Dalbys bibliotek

Figur 32: Klostergårdens bibliotek

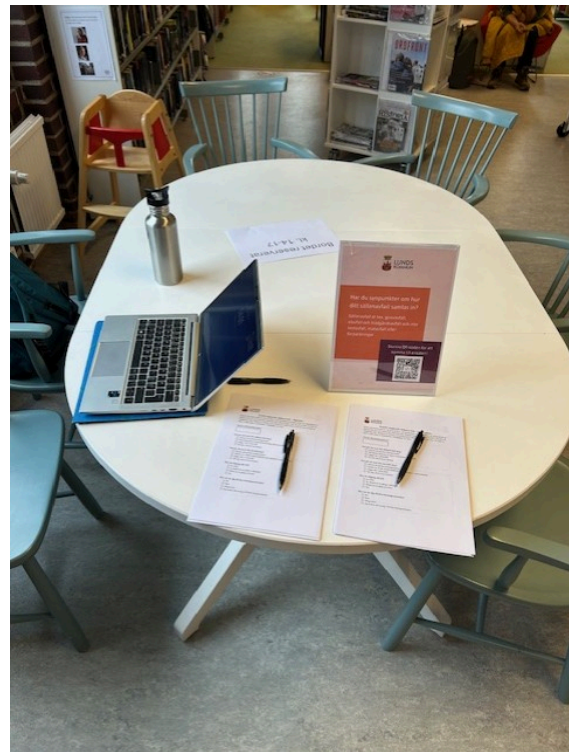
Figur 33: Linero bibliotek

Figur 34: Lunds stadsbibliotek

Figur 35: Veberöd bibliotek

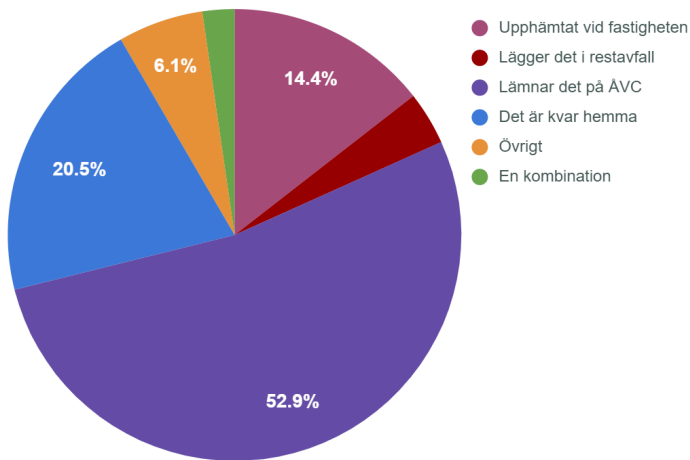
Figur 36: Norra Fäladens bibliotek

Bilaga C: Tätorternas svar

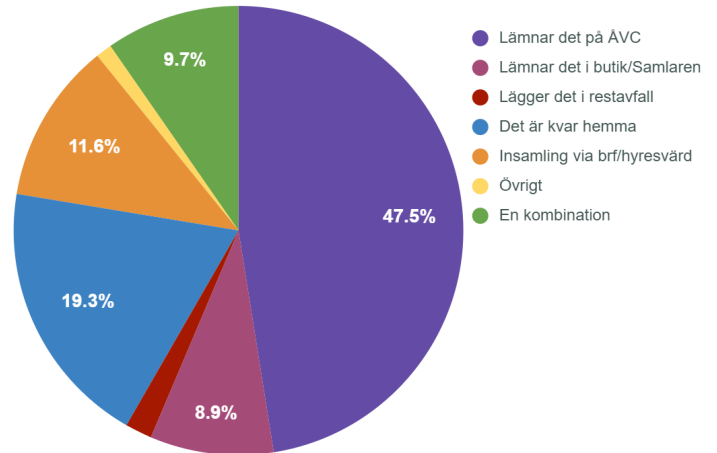
Figurer i denna bilaga visar svaren på frågor som kan illustreras med hjälp av cirkeldiagram, det vill säga inte frågan “Har du andra idéer du vill framföra?” som gav ett fritextsvar.

Lund stad

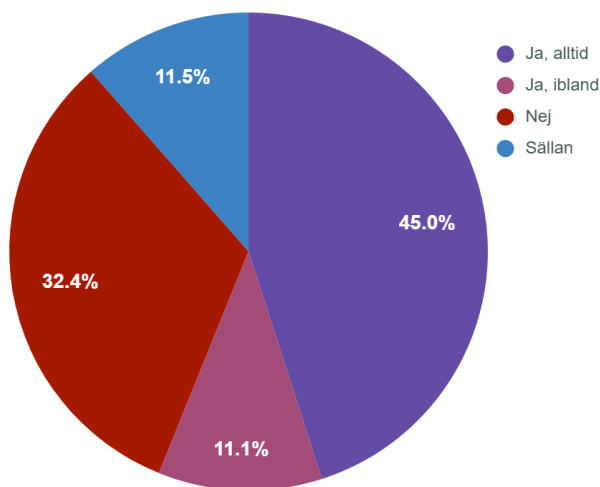
Figurer 37 till 41 visar svaren för boende i Lund stad.

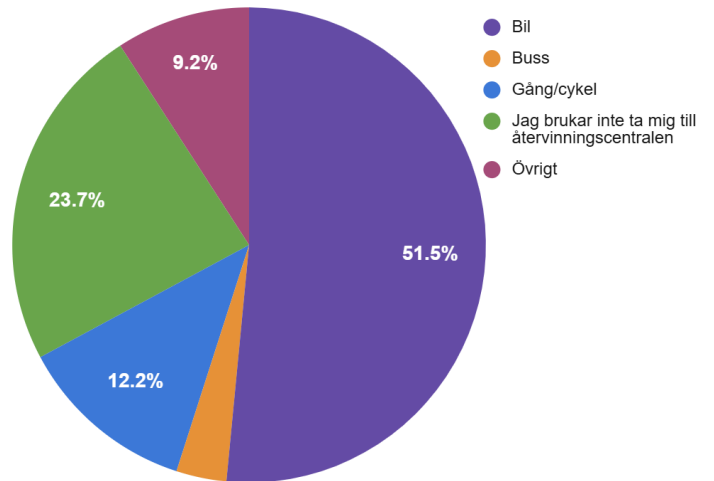
Figur 37: Vad de som bor i Lund stad gör med sitt sällanavfall idag

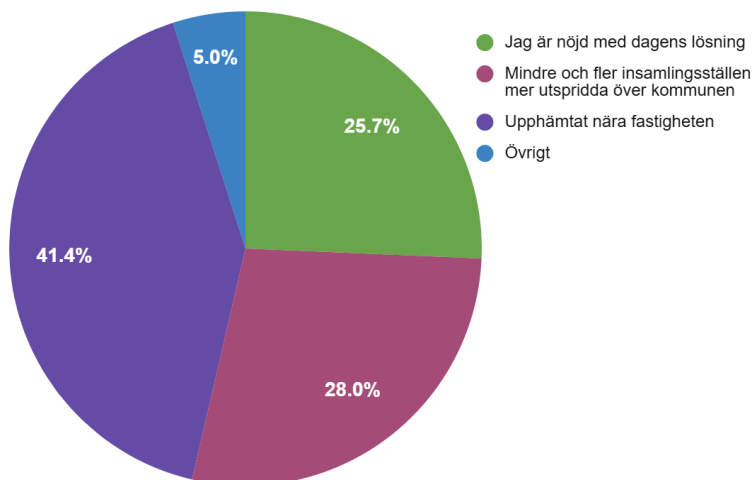
Figur 38: Vad de som bor i Lund stad gör med sitt elavfall idag

Figur 39: Biltillgång för boende i Lund stad där “Ja, ibland” betyder cirka en gång i månaden och “Sällan” betyder cirka en gång om året

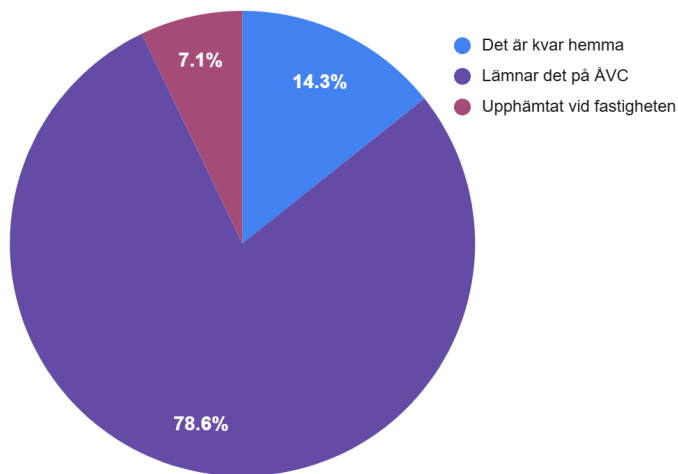
Figur 40: Hur boende i Lund stad brukar ta sig till en ÅVC

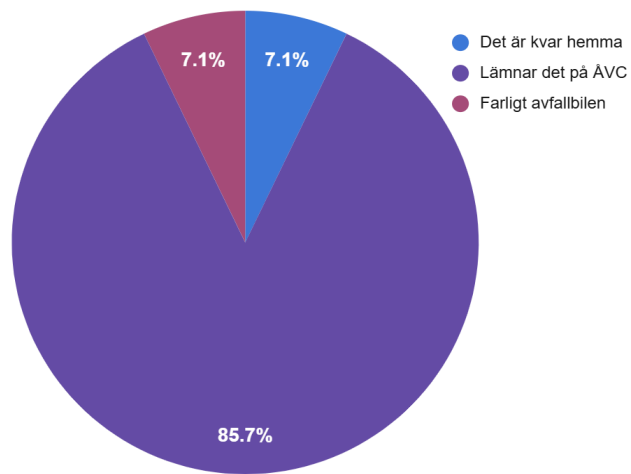
Figur 41: Hur boende i Lund stad hade velat lämna in sitt sällanavfall

Södra Sandby

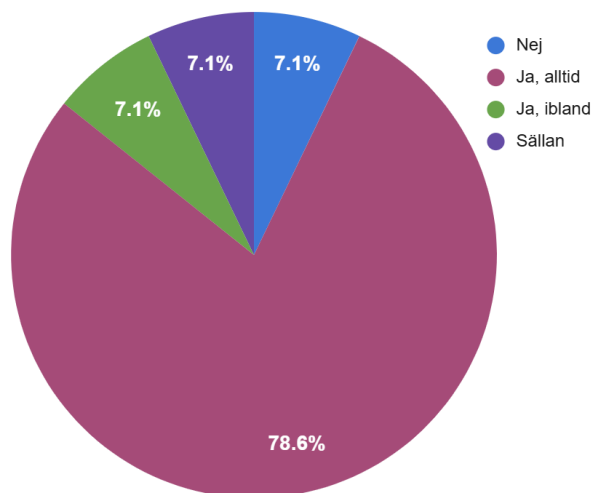
Figurer 42 till 46 visar svaren för boende i Södra Sandby.

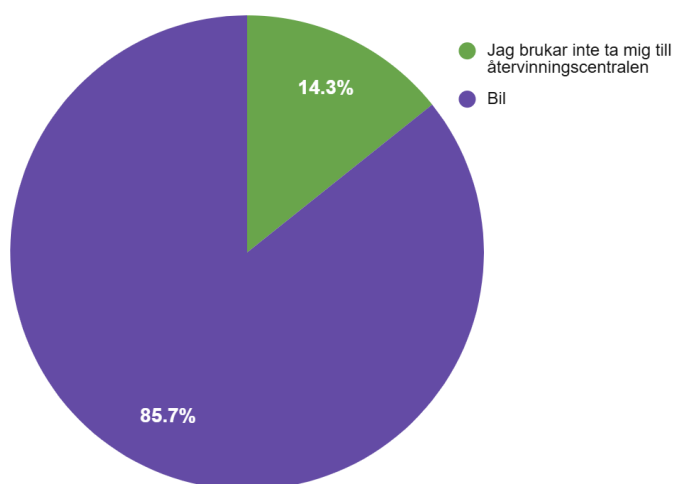
Figur 42: Vad de som bor i Södra Sandby gör med sitt sällanavfall idag

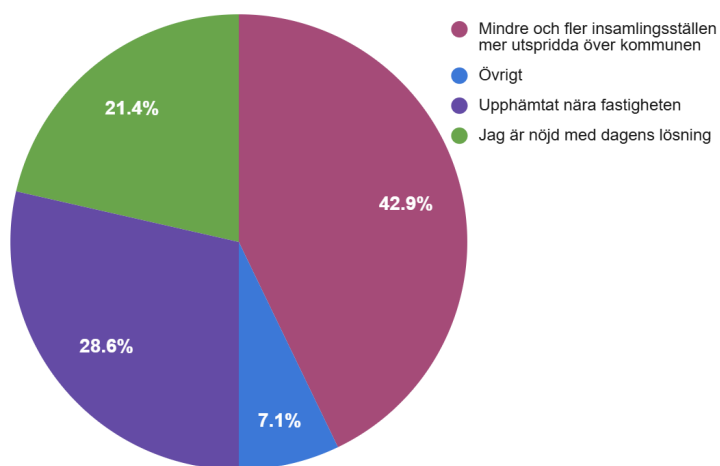
Figur 43: Vad de som bor i Södra Sandby gör med sitt elavfall idag

Figur 44: Biltillgång för boende i Södra Sandby där “Ja, ibland” betyder cirka en gång i månaden och “Sällan” betyder cirka en gång om året

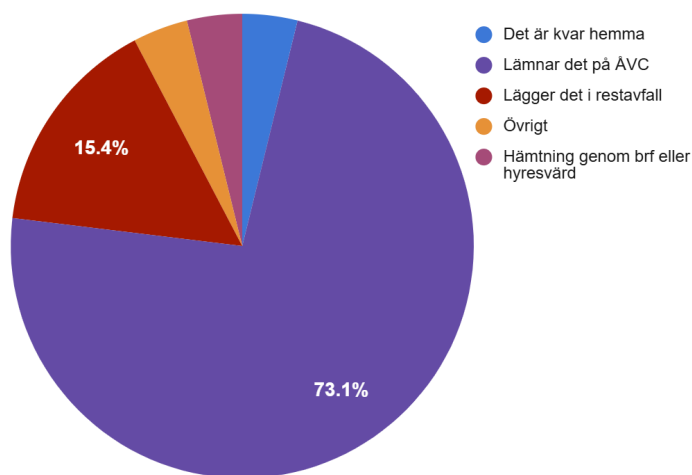
Figur 45: Hur boende i Södra Sandby brukar ta sig till en ÅVC

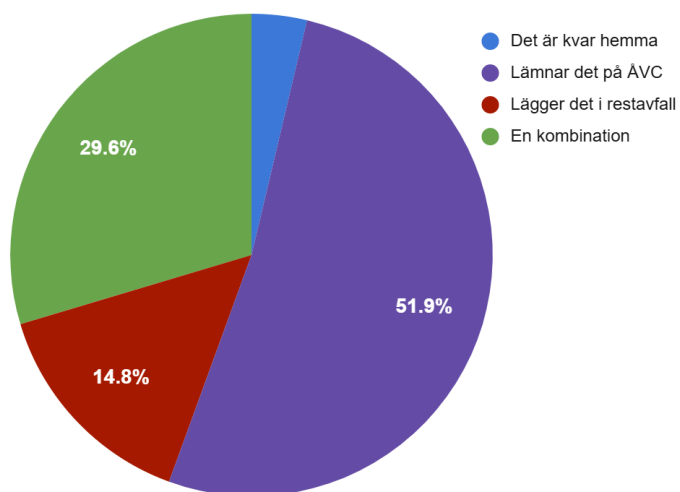
Figur 46: Hur boende i Södra Sandby hade velat lämna in sitt sällanavfall

Dalby

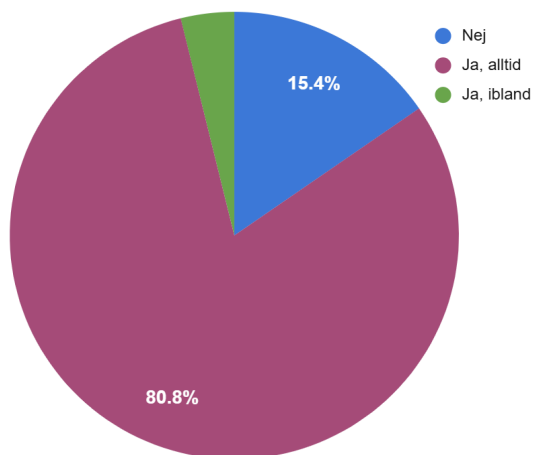
Figurer 47 till 51 visar svaren för boende i Dalby.

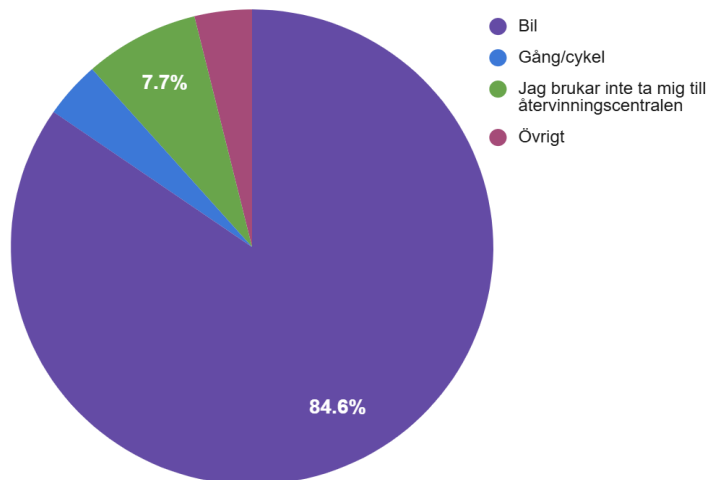
Figur 47: Vad de som bor i Dalby gör med sitt sällanavfall idag

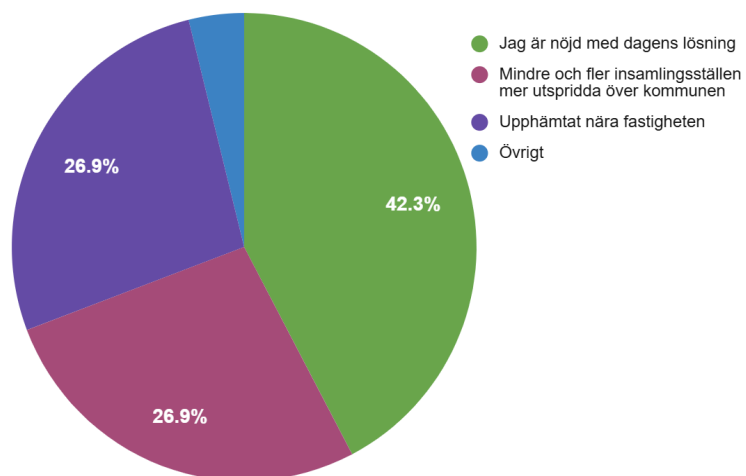
Figur 48: Vad de som bor i Dalby gör med sitt elavfall idag

Figur 49: Biltillgång för boende i Dalby där "Ja, ibland" betyder cirka en gång i månaden

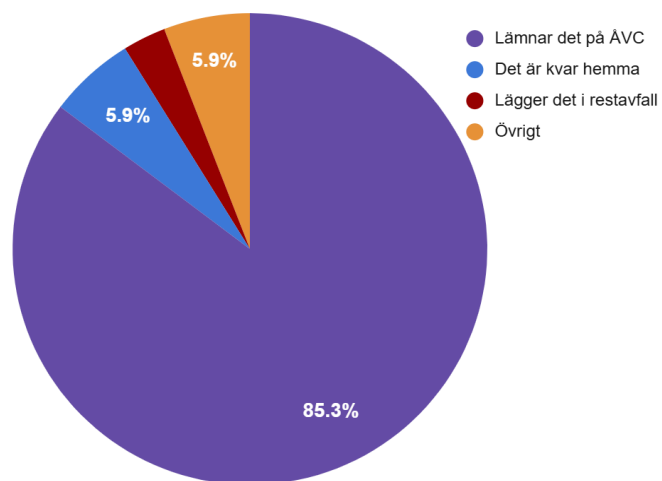
Figur 50: Hur boende i Dalby brukar ta sig till en ÅVC

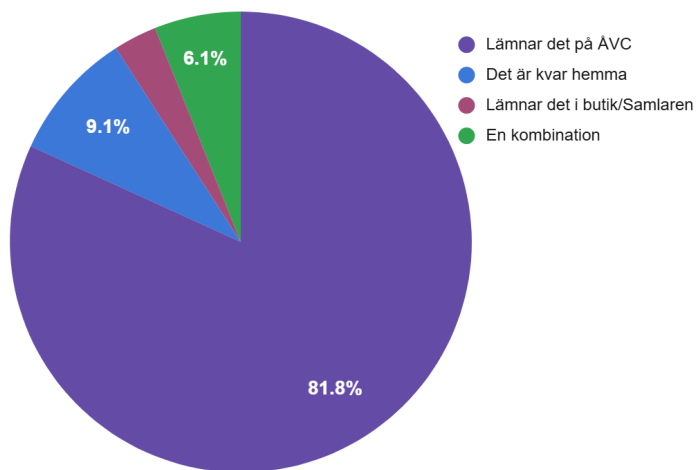
Figur 51: Hur boende i Dalby hade velat lämna in sitt sällanavfall

Veberöd

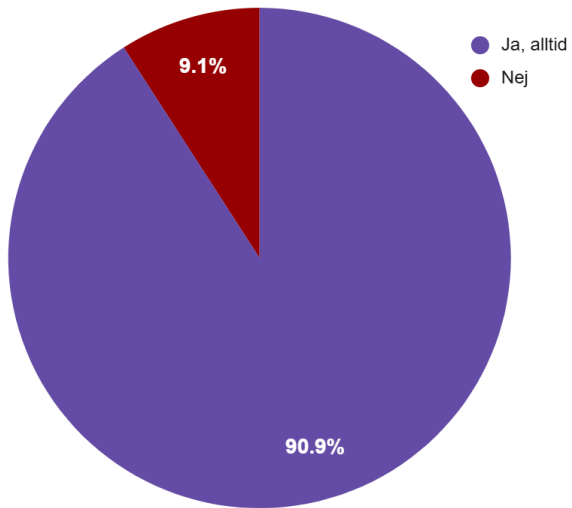
Figurer 52 till 56 visar svaren för boende i Veberöd.

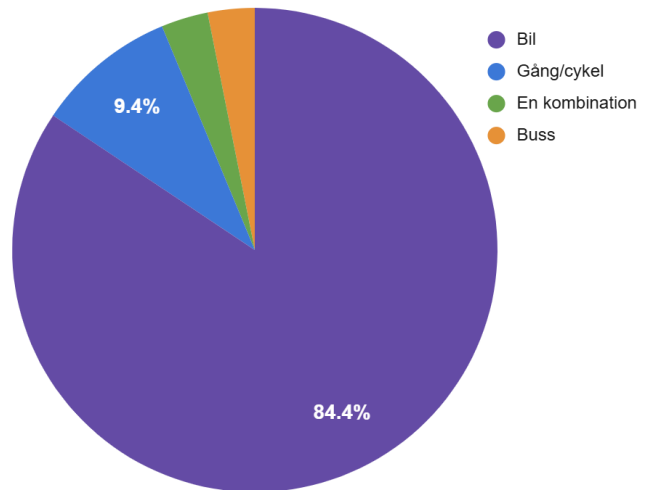
Figur 52: Vad de som bor i Veberöd gör med sitt sällanavfall idag

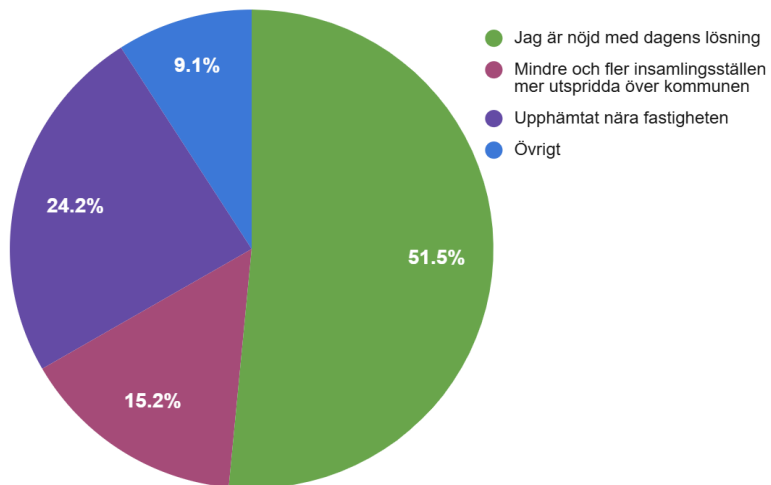
Figur 53: Vad de som bor i Veberöd gör med sitt elavfall idag

Figur 54: Biltillgång för boende i Veberöd

Figur 55: Hur boende i Veberöd brukar ta sig till en ÅVC

Figur 56: Hur boende i Veberöd hade velat lämna in sitt sällanavfall

Genarp

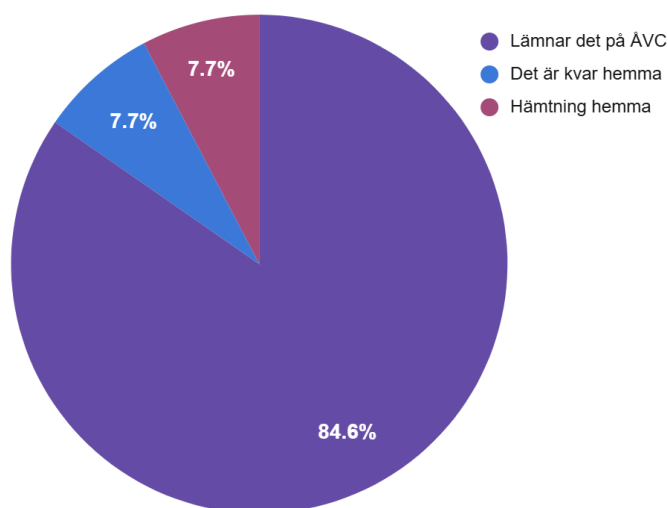
Av alla enkätsvar kom det bara in tre svar med postnummer kopplade till Genarp där en av tre bara svarade på de första fem frågorna. Alla tre svar på dessa frågor var identiska och kan ses nedan i tabell 4. Frågan "Hur skulle du vilja lämna in ditt sällanavfall?" besvarades bara av två respondenter.

Tabell 4: Enkätsvaren från respondenter med postnummer kopplade till Genarp

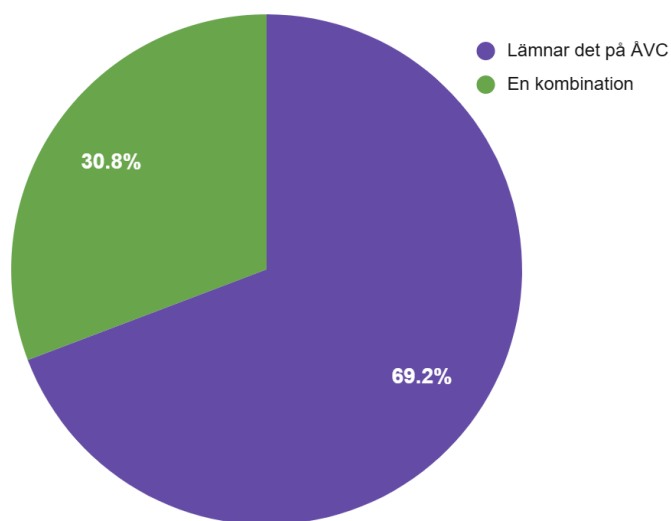
Fråga	Svar
Vad gör du med ditt sällanavfall idag?	Lämnar det på återvinningscentral
Vad gör du med ditt elavfall idag?	Lämnar det på återvinningscentral
Har du tillgång till bil?	Ja, alltid
Hur brukar du ta dig till återvinningscentralen?	Bil
Hur skulle du vilja lämna in ditt sällanavfall?	Jag är nöjd med dagens lösning

Övriga kommunen

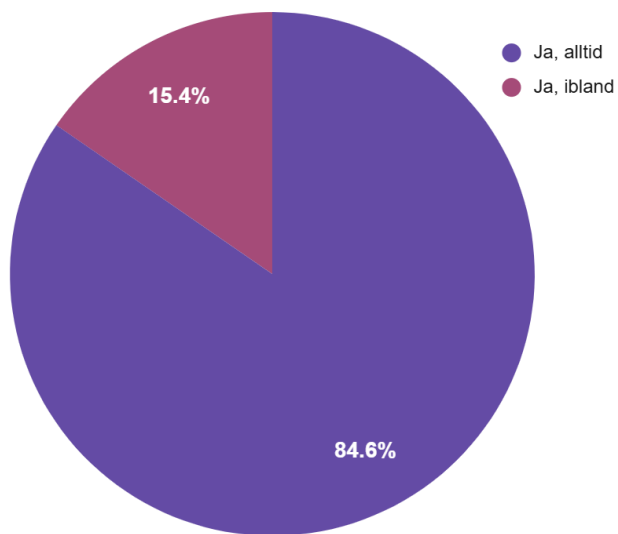
Figurer 57 till 61 visar svaren för boende i övriga kommunen.

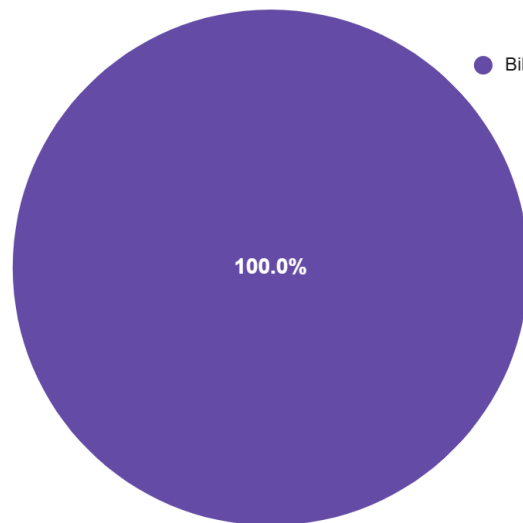
Figur 57: Vad de som bor i övriga kommunen gör med sitt sällanavfall idag

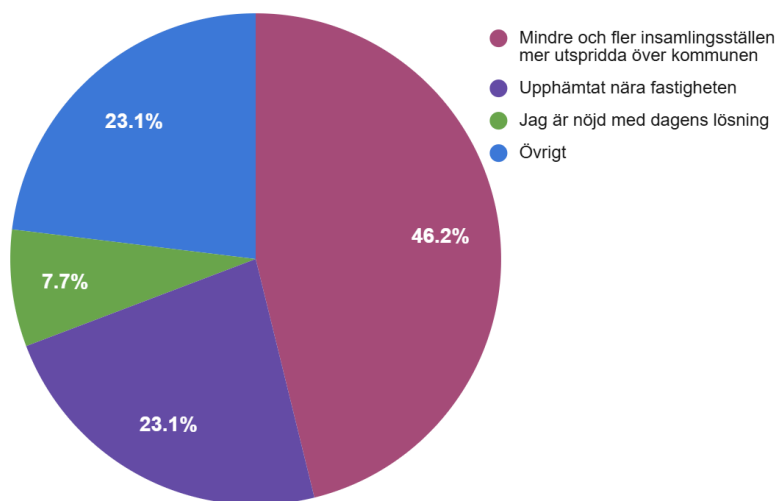
Figur 58: Vad de som bor i övriga kommunen gör med sitt elavfall idag

Figur 59: Biltillgång för boende i övriga kommunen där “Ja, ibland” betyder cirka en gång i månaden

Figur 60: Hur boende i övriga kommunen brukar ta sig till en ÅVC

Figur 61: Hur boende i övriga kommunen hade velat lämna in sitt sällanavfall